

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Vězeňská duchovní péče

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Studijní program:

OCHRANA OBYVATELSTVA

Autor: Bc. Ludmila Charyparová

Vedoucí práce: Mgr. Zuzana Freitinger Skalická, Ph.D.

České Budějovice 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci s názvem „*Vězeňská duchovní péče*“ jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby diplomové práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé diplomové práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 15. 5. 2017

.....

Bc. Ludmila Charyparová

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí mé diplomové práce Mgr. Zuzaně Freitinger Skalické, Ph.D., za odborné vedení práce, cenné rady a čas, který mi věnovala. Dále bych chtěla poděkovat vězeňským kaplanům a všem respondentům, kteří se zúčastnili dotazníkového průzkumu.

Vězeňská duchovní péče

Abstrakt

Cílem diplomové práce byla analýza dostupnosti vězeňské duchovní péče ve věznicích, vazebních věznicích a detenčních ústavech v České republice a dále popis systému Vězeňské duchovní služby, možnosti využití této služby a nejčastější problémy s ní spojené.

V teoretické části je popisován úvod do problematiky českého vězeňství a duchovní péče ve vězeňských zařízeních. V České republice působí v oblasti poskytování spirituální podpory Vězeňská duchovní služba, kterou vykonávají vězeňští kaplani, Vězeňská duchovenská péče, kterou poskytují vyškolení dobrovolníci v této oblasti a dále Mezinárodní vězeňské společenství.

Praktická část práce byla provedena pomocí dotazníkového průzkumu, který sloužil k zmapování dostupnosti vězeňské duchovní péče. Do výzkumu se zapojili respondenti z řad vězeňských kaplanů, veřejnosti a z malé části i členové Vězeňské duchovenské péče.

Cíle práce bylo dosaženo popsáním systému duchovní péče ve vězeních v ČR v teoretické části práce a také analýzou informací získaných dotazníkovým výzkumem z praktické části.

Z dotazníkového výzkumu a analýzy dostupných zdrojů jsem došla k závěru, že dostupnost Vězeňské duchovní služby v České republice není dostatečná, protože není poskytována ve všech vězeňských zařízeních. Pokud by o tuto službu měli odsouzení nebo obviněný zájem v zařízeních, kde není poskytována, nemají příležitost se k ní dostat. Uvedené výsledky ukazují, že pokud se nadále bude zvyšovat počet vězeňských kaplanů, zlepší se i dostupnost duchovní služby ve všech věznicích nebo vazebních věznicích v České republice, a tak bude zajištěna Vězeňská duchovní služba i tam, kde nyní není.

Z druhého dotazníkového výzkumu vyplynulo, že veřejnost o Vězeňské duchovní službě nemá dostatek informací. Polovina dotazovaných uvedla, že o Vězeňské duchovní službě převážně neslyšela, ale i přesto si myslí, že je potřebná, proto by bylo dobré zprostředkovat veřejnosti více informací o této problematice např. pomocí regionálních deníků nebo regionálních televizních stanic.

Klíčová slova: věznice; kaplan; duchovní služba; vězeň; trestná činnost

Prison spiritual care

Abstract

The aim of the diploma thesis was to analyze the availability of prison spiritual care in prisons, detention prisons and detention facilities in the Czech Republic and also description of the Prison spiritual service, the possibilities of using this service and the most frequent problems connected with it.

The theoretical part describes an introduction to the problems of the Czech prison system and spiritual care in prison facilities in the Czech Republic. In the area of providing spiritual support in the Czech Republic there are a Prison spiritual service performed by prison chaplains, Prison voluntary care provided trained volunteers in this area and a Prison Fellowship International.

The practical part of the thesis was done by means of a questionnaire survey, which was used to map out the availability of prison spiritual care. There participated prison chaplains, the public, and some members of the prison voluntary care as respondents in this research.

The aim of the thesis was achieved with the help of obtaining information in the theoretical part of the thesis, but also thanks to the questionnaire research from the practical part.

From questionnaire research and from analysis of available sources, I came to the conclusion that the availability of Prison spiritual service in the Czech Republic is not sufficient because it is not provided in all prison facilities. If convicted or accused persons were interested in this service in facilities where it is not provided, they do not have the opportunity to reach it.

The results show that if the number of prison chaplains continues to, the availability of spiritual care in prisons and detention prisons in the Czech Republic would be better, and then it would be possible to provide it even in those facilities, where it is not available now.

The second questionnaire survey revealed that the public does not have enough information about the prison spiritual service. Half of the respondents said, that they mostly did not hear about prison spiritual service, but still they thought it was

necessary, so it would be good to give the public more information about this problems, for example, using regional newspapers or regional television stations.

Key words: Prison; chaplain; Spiritual service; prisoner; criminal activity

Obsah

Úvod	9
1 TEORETICKÁ ČÁST	11
1.1 Historie vězeňství na českém území	11
1.2 Vězeňská služba České republiky	14
1.2.1 Činnost Vězeňské služby	15
1.2.2 Organizační struktura Vězeňské služby ČR	15
1.2.3 Organizační jednotky Vězeňské služby ČR.....	16
1.2.4 Typy věznic.....	17
1.2.5 Věznice a vazební věznice	18
1.2.6 Detenční ústav.....	18
1.2.7 Výkon vazby	18
1.2.8 Výkon trestu odnětí svobody	19
1.2.9 Výkon zabezpečovací detence	20
1.2.10 Věznice z pohledu financí.....	20
1.2.11 Dohoda o duchovní službě.....	21
1.3 Vězeňská duchovní péče v ČR.....	21
1.3.1 Historie vězeňské duchovní péče.....	22
1.3.2 Vězeňská duchovní služba.....	24
1.3.3 Duchovní a jeho osobnost.....	25
1.3.4 Hlavní kaplan.....	25
1.3.5 Zástupce hlavního kaplana.....	26
1.3.6 Vězeňský kaplan	26
1.3.7 Podmínky pro vykonávání kaplanské služby.....	27
1.3.8 Vězeňská duchovenská péče.....	27
1.3.9 Charakteristické prvky církvi působících v českých věznicích	28
1.4 Vězeňská duchovní péče v Polsku a na Slovensku	33

1.5	Mezinárodní organizace	35
2	PRAKTICKÁ ČÁST PRÁCE	37
2.1	Cíl práce	37
2.2	Výzkumné otázky.....	37
3	Metodika výzkumu	38
4	Výsledky.....	39
4.1	Výsledky dotazníků předkládané vězeňským kaplanům	40
4.2	Výsledky dotazníků předkládané veřejnosti	58
5	Diskuse	70
6	Závěr.....	78
7	Seznam literatury	80
8	Seznam zkratk.....	87
9	Seznam obrázků, tabulek, grafů	88
10	Seznam příloh.....	90

Úvod

Počátky vězeňské duchovní služby jsou zaznamenávány už v období rané církve. Postupně se duchovní služba vyvíjela až do dnešní podoby, i přes všechny překážky, kterým musela čelit. Velkou reformu v trestním systému provedl císař Josef II. v 18. století. Jedním z hlavních představitelů duchovní služby ve věznicích byl katolický kněz František Josef Řezáč, který kladl důraz na prevenci trestné činnosti, dále se snažil o to, aby se s vězni zacházelo odborným způsobem, tzn. oddělování trestaných od sebe, dodržování ústavního režimu, pracovní činnosti a poskytování vzdělání. Jeho názory sloužily jako inspirace pro zpracování koncepce českého vězeňství v roce 1992. V téže roce vznikla i Vězeňská služba České republiky. O vznik Vězeňské duchovní služby po roce 1989 se zasloužil evangelický farář Mgr. Bohdan Pivoňka, který také začal působit jako hlavní kaplan.

V českých věznicích působí v oblasti poskytování spirituální podpory Vězeňská duchovní služba, kterou vykonávají vězeňští kaplani, Vězeňská duchovenská péče, kterou poskytují vyškolení dobrovolníci v této oblasti a dále Mezinárodní vězeňské společenství.

Vězeňská duchovní služba zahrnuje vězeňské kaplany, kteří jsou zástupci různých církví a náboženských společností. Aktuálně činnost vězeňského kaplana vykonává čtyřicet duchovních, kteří pracují s obviněnými nebo trestanými. V čele vězeňské duchovní služby stojí od roku 2015 hlavní kaplan Ing. Bc. Pavel Kočnar z Českobratrské církve evangelické, který převzal tuto funkci po Mgr. Květoslavě Jakubalové z Římskokatolické církve. Hlavní kaplan dohlíží na činnost jednotlivých vězeňských kaplanů. Práce vězeňských kaplanů spočívá v provádění individuálních i skupinových rozhovorů s obviněnými, odsouzenými nebo chovanci z detenčních ústavů. Dále organizují různé společné skupinové aktivity např. bohoslužby, čtení z Bible a jiné kulturní akce s duchovní tematikou. Také pomáhají vězňům začlenit se po propuštění zpátky do občanského života.

Vězeňská duchovenská péče je dobrovolné sdružení křesťanů, kteří působí v zařízeních Vězeňské služby České republiky, kde vykonávají spirituální pomoc obviněným nebo odsouzeným. Předsedou Vězeňské duchovenské péče je od roku 2015 Mgr. Pavel Zvolánek, B. Th., který vystřídal ve své funkci Renatu Balcarovou. Renata Balcarová se zasloužila o rozvoj Vězeňské duchovenské péče v České republice během své více jak dvacetileté praxe. Začínající členové Vězeňské duchovenské služby, musejí absolvovat nástupní kurz, který je podmínkou pro vykonávání dobrovolné

duchovní činnosti ve vězeňských zařízeních. Vězeňští kaplani jsou zároveň také členové vězeňské duchovenské péče a koordinují její činnost v pověřené věznici.

Mezinárodní vězeňské společenství neboli *Prison Fellowship International* je komunita působící po celém světě, která si klade za cíl poskytnout pomoc vězňům, jejich rodinám a obětem trestných činů. Sdružuje 120 zemí a Česká republika je jejím členem od roku 2011.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 *Historie vězeňství na českém území*

V roce 1992 vznikl zákon České národní rady č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží a položil základy pro vznik Vězeňské služby České republiky (dále jen ČR). Dějiny vězeňství na území našeho státu šly ruku v ruce s dějinami Habsburské monarchie. (Kýr, 2010) V roce 1765 za doby Marie Terezie, došlo k reorganizaci městského soudnictví v rámci osvíceneckých reforem v Rakousku, díky tomu se snížil počet hrdelních soudů a v roce 1776 bylo zrušeno používání mučících praktik vedoucích k přiznání. (Mitáš, 2011) I přes toto ustanovení, vězni většinou do tří let zemřeli z důvodu špatných hygienických podmínek a nedostatku stravy. (Kýr, 2010) Na Marii Terezii navazuje v reorganizaci soudnictví její syn Josef II., který v roce 1787 vydává trestní zákoník. Hlavní změna spočívala v rozdělení věznic do tří typů: nejtěžší, těžká a zmírněná. V nejtěžším případě vězení byl trestaný zakován do železa kolem boků i nohou, nesměl mluvit s dozorcí a k jídlu dostával jen vodu a chléb. V těžkém vězení měl železa pouze na nohou, mohl komunikovat s dozorcí a stravu dostával bez masa, ale teplou. Ve zmírněném typu vězení, neměl železa, mohl mluvit i s ostatními osobami v přítomnosti dozorce a dostával teplé pokrmy. (Mitáš, 2011)

Na přelomu 17. - 18. století byli lidé, kteří spáchali lehčí trestný čin izolováni pouze v obecních domech, které mimo jiné sloužily i jako chudobince, starobince, ústavy pro mentálně postižené nebo nemocnice, a měly pachatele hlavně izolovat od ostatních lidí a polepšit. Až v roce 1823 byla v Praze založena první státní věznice, která nesla název Svatováclavská, kde se začali věznění lidé od sebe oddělovat, např. podle pohlaví a věku. (Kýr, 2010)

Ve 2. polovině 19. století se pomalu začínalo se vzděláváním vězňů, převážně mladistvých. Rozvíjela se sociální pomoc po propuštění, kterou poskytovaly spolky založené na dobrovolnosti. Zpočátku výkonu trestu byli vězni dáni na určitou dobu do samostatné cely, později sdíleli celu s ostatními spoluvězni. K vytvoření pořádku ve věznici sloužil domácí řád. Pokud někdo domácí řád porušil, byl potrestán např. půstem, spaním na tvrdém loži, zatemněním nebo samotkou. Každý trestaný musel vykonávat jemu přidělenou práci a účastnit se bohoslužby. (Kýr, 2010)

Po vzniku Československé republiky byl převzat justiční a vězeňský systém, který uplatňovala rakouská monarchie. Kládl důraz na postupné zmírňování vězeňského režimu v závislosti na průběhu nápravy vězňů. V roce 1928 bylo zřízeno na území

Československé republiky šest mužských věznic k výkonu trestu od jednoho roku až po doživotí a také jedna ženská věznice s oddělením pro mladistvé. Vězeňství bylo řízeno odborem, který spadl pod ministerstvo spravedlnosti. (Kýr, 2010)

Po rozpadu Československé republiky a vzniku Protektorátu Čechy a Morava zůstal zachován stejný justiční a vězeňský systém jako byl předtím. V protektorátním ministerstvu spravedlnosti působil pověřený člověk, který sledoval a koordinoval činnost ministerstva s německými úřady. Vězeňská zařízení byla v mnohých případech využívána německou justicí a tajnou státní policií. V této době bylo ve věznicích dvojí nevyrovnané vedení: české a německé. Německé bylo ve vedoucí pozici. Personál, který pracoval ve věznicích, musel složit slib věrnosti tehdejšímu vůdci Velkoněmecké říše Adolfu Hitlerovi. (Kýr, 2010)

Po osvobození od německé nacistické okupace se vrátila problematika vězeňství opět do správy ministerstva spravedlnosti. Lidové soudy odsuzovaly nacistické zločince, zrádce a kolaboranty, kteří byli označováni za retribuční vězně. (Kýr, 2010) Političtí vězni byli považováni podle tehdejších platných zákonů za nejhorší zločince. (Pinerová, 2008)

Po roce 1953 bylo vězeňství dáno do správy ministerstvu vnitra a zároveň byl vydán řád nápravných zařízení, který měnil jejich strukturu. Nápravná zařízení byla rozdělena do šesti typů podle stupně ostrahy. Odsouzení, zde byli zařazeni podle způsobení trestného činu a závažnosti provinění. Během roku 1955 byl vydán řád pro nápravně pracovní tábory, který obsahoval čtyři typy táborů k zaměstnávání vězňů. Vězni s největším proviněním vykonávali fyzicky nejtěžší práci. (Kýr, 2010)

V 60. letech se z důvodů mezinárodních požadavků na vězeňství musel tento systém změnit. V roce 1957 vydala Organizace spojených národů doporučení standardních minimálních pravidel pro zacházení s vězni. Uvedená doporučení upravoval zákon č. 59/1965 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody, který byl zrušen k 1. 1. 2000 a byl nahrazen zákonem č.169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. Podle tohoto zákona, byli odsouzení zařazováni do tří nápravně výchovných skupin a posléze ústavů. Do prvního nápravně výchovného ústavu, byli dáni lidé poprvé trestaní, a to za trestné činy nejméně společensky nebezpečné. Do druhého nápravně výchovného ústavu byli zařazováni prvotrestaní za závažnější trestné činy a ti, kteří v posledních deseti letech spáchali opakovaně úmyslný trestný čin. Třetí nápravně výchovný ústav sloužil pro pachatele nejzávažnějších

trestních činů, včetně činů proti republice jako je např. vlastizrada nebo rozvracení republiky. Zpřísněný trest představoval umístění do zostřené izolace. (Kýr, 2010)

Ve vězení působili jako vychovatelé lidé se středoškolským nebo vysokoškolským vzděláním. Roku 1968 nebylo vězeňství již pod záštitou ministerstva vnitra, ale nově patřilo opět do kompetence ministerstva spravedlnosti. V rámci této novelizace, byl zřízen Výzkumný ústav penologický (dále jen VÚP) se sídlem v Praze, který se zabýval studiem osobnosti pachatele a možností jeho nápravy. (Kýr, 2010)

Mezi aktivity VÚP patřila publikační činnost pracovníků ústavu. Vydávali svůj vlastní časopis s názvem Bulletin, který poskytoval informace týkající se výkonu trestu, dále zprávy z jednotlivých výzkumů a také práce ze zahraničí, zabývající se stejnou problematikou. Dalším okruhem, kterým se VÚP zabýval, byla pedagogická činnost poskytovaná formou přednášek, seminářů a instruktáží. K dalším povinnostem se řadilo zajišťování výuky psychologie jak na Střední odborné škole Sboru nápravné výchovy v Ostrově n. Ohří tak i na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy. Na počátku 80. let 20. století došlo z důvodu neefektivnosti ke zrušení tohoto ústavu. (Hladík, 2012) Hladík (2012) dále uvádí jako příčinu jeho zániku takto: „*Pravé důvody však ležely někde jinde. Patřila k nim otevřená komunikace s odborným světem na západ od našich hranic, jež byla trnem v oku stárnoucím normalizátorům, a rovněž tak i autorita, již požíval docent Čepelák jako expert na penitenciární problematiku.*“

Během sametové revoluce došlo 8. 12. 1989 k udělení amnestie za tzv. trestné činy proti republice. Propuštěno bylo tehdy 52 vězňů. To byl jen začátek propouštění, protože 1. 1. 1990 vyhlásil nový československý prezident Václav Havel velkou amnestii, při které bylo propuštěno 16 000 vězněných osob, dále byl zrušen trest smrti a byl nahrazen doživotním trestem. Docházelo také k prověřování odborné a morální způsobilosti zaměstnanců Sboru nápravné výchovy. V roce 1992 byla vytvořena nová koncepce českého vězeňství, která se inspirovala Evropskými vězeňskými pravidly s ohledem na vlastní humanistické tradice. Na základě této koncepce byl vydán zákon České národní rady č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráž, který reformoval organizaci, řízení a výkon vězeňství v našem státu. Zaměstnanci věznic byli rozděleni do tří skupin: vězeňská stráž, justiční stráž a správní služba s civilními zaměstnanci. (Kýr, 2010)

Vězeňská služba ČR byla zřízena 1. 1. 1993 k plnění úkolů státní správy ve vězeňství a nahradila dosavadní Sbor nápravné výchovy. Odpovědnost za činnost Vězeňské služby ČR, byla dána generálnímu řediteli, kterého jmenoval ministr

spravedlnosti. Pro zachování požadavků podle Listiny základních práv a svobod byl vydán zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, který ukládá, že obvinění mohou být podrobena jen těm omezením, která jsou nutná pro průběh trestního řízení. Soud rozhoduje o umístování odsouzených do jednotlivých typů věznic. Dohled nad výkonem vazby a trestu začali provádět příslušní státní zástupci a inspektoři při Radě Evropy a Organizaci spojených národů. (Kýr, 2010)

1.2 Vězeňská služba České republiky

Vězeňské služba ČR byla zřízena na základě zákona České národní rady č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční strážce České republiky. Vězeňská služba ČR je samostatnou účetní jednotkou státu a hospodaří s jeho majetkem. Dohromady spravuje 25 věznic, 10 vazebních věznic a 2 detenční ústavy. (Káčer a Blanda, 2008) Na mapě č. 1 lze vidět, kde se jednotlivé věznice, vazební věznice a detenční ústavy v ČR nacházejí. Do září roku 2016 bylo vězněno 24 197 osob, z toho 1 772 cizinců v ČR. (Vězeňská služba České republiky, 2016) Vězeňská služba ČR má okolo 11 000 zaměstnanců, každé vězeňské zařízení řídí ředitel, který spadá pod generální ředitelství a nad ním na vše dohlíží ministerstvo spravedlnosti (viz graf č. 1). (Cíle a poslání VS ČR, 2015) Vězeňská služba ČR používá pro své označování znak, na kterém je vyobrazen meč (symbol státní moci a ozbrojené složky), váhy (justiční symbol spravedlivého měření a zvažování trestu) a spodní část obsahuje název Vězeňské služby ČR. (viz obr. č. 1). (Jůzl, 2011)

Mapa č. 1 – Věznice, vazební věznice a detenční ústavy
Zdroj: Organizační struktura, 2012

Graf č. 1 - Systém řízení vězeňské služby ČR
Zdroj: Vězeňská služba České republiky, 2016

Obrázek č. 1 – Znak VS ČR
Zdroj: Uniformy příslušníků VS ČR, 2011

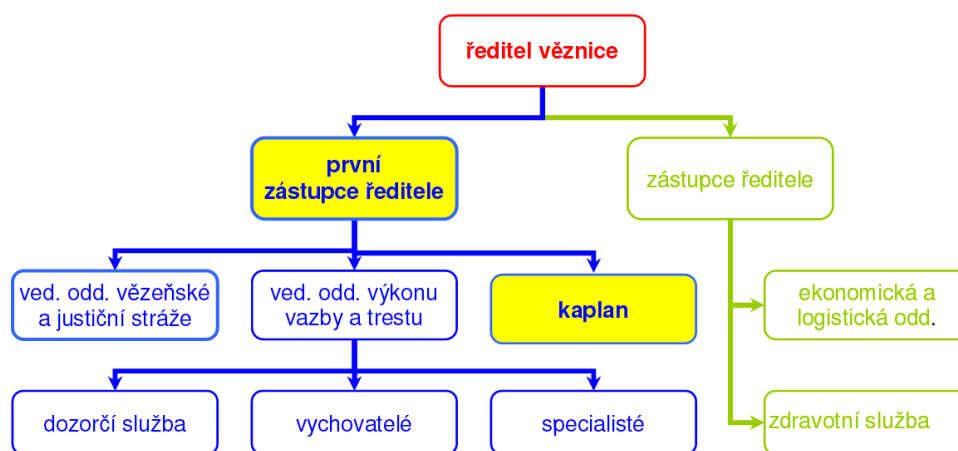
1.2.1 Činnost Vězeňské služby

Práce vězeňské služby spočívá v zajištění výkonu vazby, výkonu trestu odnětí svobody a ve správě detenčních zařízení. Zajišťuje pořádek a bezpečné prostředí v soudních budovách, na půdě státních zastupitelství a ministerstva spravedlnosti. Dále provádí převážení vězňených osob a jejich doprovod. (Vězeňská služba České republiky, 2016)

1.2.2 Organizační struktura Vězeňské služby ČR

Podle zákona České národní rady č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční strážci České republiky je vězeňská služba charakterizována jako ozbrojený bezpečnostní sbor. V čele Vězeňské služby ČR stojí generální ředitel, který je jmenován a odvoláván na základě rozhodnutí ministra spravedlnosti. Generální ředitel Vězeňské služby plně odpovídá za chod Vězeňské služby ČR. V grafu č. 2 je popsána organizační struktura věznice nebo vazební věznice, kde v čele stojí ředitel věznice. Ředitel věznice má pod sebou prvního zástupce ředitele a zástupce ředitele. (Mitáš, 2011)

První zástupce ředitele plní roli vedoucího pracovníka pro oddělení vězeňské a justiční stráže, oddělení výkonu vazby a trestu a také pro vězeňského kaplana. Oddělení vězeňské a justiční stráže zajišťuje vnější bezpečnost objektů. Oddělení výkonu vazby a trestu má na starosti bezpečnost vnitřního chodu věznice. Do tohoto oddělení patří vychovatelé, specialisté a dozorčí služba, která předvádí vězně a podílí se na bezpečnosti uvnitř věznice. Mezi vychovatele a specialisty je zahrnut psycholog, speciální pedagog, sociální pracovník, vychovatel – terapeut, sociolog a pedagog volného času, který pořádá volnočasové aktivity. Zástupce ředitele se stará o ekonomická a logistická oddělení a o zdravotní službu. (Mitáš, 2011)

Graf č. 2 – Organizační struktura věznice nebo vazební věznice
Zdroj: Mitáš, 2011

1.2.3 Organizační jednotky Vězeňské služby ČR

Do organizačních jednotek Vězeňské služby ČR podle zákona České národní rady č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční stráži České republiky patří generální ředitelství Vězeňské služby ČR, věznice a vazební věznice, ústavy pro výkon zabezpečovací detence, dále Střední odborné učiliště a v neposlední řadě také Akademie Vězeňské služby. Generální ředitelství metodicky řídí a kontroluje všechny organizačních jednotky a dohlíží na plnění společných úkolů. (zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční stráži ČR)

1.2.4 Typy věznic

Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů rozděluje věznice podle způsobu vnějšího střežení a zajištění bezpečnosti do čtyř základních typů:

- s dohledem,
- s dozorem,
- s ostrahou,
- se zvýšenou ostrahou.

Zvláštní oddělení jsou pro mladistvé pachatele nebo matky s dětmi. (České věznice - *Czech prisons*, 2008) Podle výše uvedeného zákona soud rozhoduje o tom, do kterého typu věznice bude odsouzený zařazen.

Do věznic s dohledem jsou posíláni odsouzení, kteří spáchali nejméně závažné trestné činy. Naopak, do věznic s ostrahou nebo se zvýšenou ostrahou jsou eskortováni pachatelé velmi závažných trestných činů. Nejvíce odsouzených vykonává trest ve věznicích s ostrahou. Za nejzávažnější trestnou činnost je v ČR udělováno doživotní vězení. (Cíle a poslání VS ČR, 2015)

Věznice s dohledem

Do věznic s dohledem jsou posíláni pachatelé za přečin spáchaný z nedbalosti, anebo osoby, které doposud nikdy nebyly ve výkonu trestu pro úmyslný trestný čin. (zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník)

Věznice s dozorem

Do této skupiny se zařazují osoby, které byly odsouzeny za trestný čin spáchaný z nedbalosti a které již byly ve výkonu trestu odnětí svobody pro úmyslný trestný čin. Dále pachatelé, kterým byl za úmyslný trestný čin uložen trest odnětí svobody nepřevyšující tři roky a kteří dosud nebyli ve výkonu trestu pro úmyslný trestný čin. (zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník)

Věznice s ostrahou

Do věznice s ostrahou jsou umístěny osoby, které byly odsouzeny pro úmyslný trestný čin, u nichž nejsou splněny podmínky pro zařazení do jiného typu věznice. (zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník)

Věznice se zvýšenou ostrahou

Ve věznici se zvýšenou ostrahou pobývají osoby, kterým byl uložen výjimečný trest nebo trest odnětí svobody za trestný čin spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny. Za zvlášť závažný zločin je pachateli uložen trest odnětí svobody ve výměře nejméně osmi let. Dále jsou zde pachatelé, kteří byli odsouzeni za úmyslný trestný čin a v posledních pěti letech uprchli z vazby nebo výkonu trestu. (zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník)

1.2.5 Věznice a vazební věznice

Výkon trestu odnětí svobody je uskutečňován ve věznici, kde se zároveň může nacházet i zvláštní oddělení pro výkon vazby. Podobně, ale v opačném smyslu tomu je i u vazebních věznic, kde se zase může nacházet samostatné oddělení pro vykonání trestu odnětí svobody. (Hála, 2005) Hála (2005) vidí problém v užívání nesprávné terminologie, kdy se mnohdy nerozlišuje ani v odborných diskusích nebo člancích termín věznice od vazební věznice, ale hovoří se pouze o „věznici“, i když je myšlena vazební věznice.

1.2.6 Detenční ústav

Detenční ústavy v ČR spravuje Vězeňská služba ČR a nacházejí se v Brně a Heřmanicích. V detenčním zařízení je osoba podrobena terapeuticky-výchovnému působení. Jde o léčebné, psychologické, vzdělávací, pedagogické, rehabilitační a další aktivizační programy. Společnost je takto ochráněna od možné agresivity osoby ve výkonu zabezpečovací detence. V detenčním ústavu musí být respektována lidská důstojnost a měly by se podporovat postoje, které v chovanci vzbudí rozhodnutí podrobit se ochrannému léčení. Chovanci je zajištěna strava, ubytování, ošacení. (zákon č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících zákonů)

1.2.7 Výkon vazby

Výkon vazby, tak jako výkon trestu odnětí svobody mají společné to, že izolují osoby do věznic. Vazba ale není trestem, je to po procesní úkon, který má zajistit obviněnou osobu pro účely trestního řízení a výkonu trestu. Výkon vazby se řídí podle zákona č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby a vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby. V roce 1994 byl do české legislativy začleněn princip presumpce neviny, který ustanovuje, že na osobu, která se nachází ve výkonu vazby, musí

být nahlíženo jako na nevinnou, dokud není pravomocně rozhodnuto o její vině. (Raszková a Hoferková, 2013) Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby uvádí, že obviněný je omezován jen v těch skutečnostech, které jsou nezbytné ke splnění účelu vazby a k zajištění vnitřního pořádku a bezpečnosti. Ve výkonu vazby nesmí být porušena lidská důstojnost a je zakázáno vystavovat obviněnou osobu fyzickému nebo psychickému nátlaku.

Vazba trvá jen nezbytně nutnou dobu, během které orgány činné v trestním řízení zkoumají, zda důvody vazby stále trvají. Pokud zjistí, že tomu tak není, obviněný musí být okamžitě propuštěn. Délka vazby nesmí přesáhnout čtyři roky. Odsouzení výkon vazby vykonávají buď ve vazebních věznicích, nebo ve zvláštních odděleních věznic, na základě písemného příkazu soudu. Vazba je důvodem k tomu, aby byl obviněný k dispozici orgánům činným v trestním řízení. (Raszková a Hoferková, 2013). Obviněný může být vzat do vazby, pokud je u něho obava, že uprchne a bude se skrývat, aby se vyhnul trestu, zejména když u něho nelze okamžitě zjistit totožnost, nemá stálé bydliště nebo mu hrozí vysoký trest. Dále je vzat do výkonu vazby, pokud je riziko, že bude ovlivňovat nevyslechnuté svědky nebo že by znovu konal nebo dokonal trestnou činnost, pro kterou je stíhán. (zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním)

1.2.8 Výkon trestu odnětí svobody

Výkon trestu odnětí svobody se řídí zákonem č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. Na základě písemného nařízení výkonu trestu vyhotoveného soudem je odsouzený přijímán do výkonu trestu odnětí svobody. Odsouzený může být umístěn v jednom ze čtyř typů již uváděných věznic podle rozhodnutí soudu (viz str. 17-18). (Raszková a Hoferková, 2013) Odsouzení jsou do věznic umístěni odděleně. Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů odděluje:

- a) mladistvé od dospělých,
- b) recidivisty od odsouzených, kteří jsou ve výkonu trestu poprvé,
- c) odsouzené za úmyslně spáchané trestné činy od odsouzených za trestné činy z nedbalosti,
- d) trvale pracovní nezařaditelné,
- e) odsouzené s poruchami duševními nebo poruchami chování,
- f) odsouzené s uloženým ochranným léčením a zabezpečovací detencí,
- g) velmi nebezpečné.

1.2.9 Výkon zabezpečovací detence

Výkon zabezpečovací detence se v ČR řídí zákonem č. 129/2008 Sb. o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících zákonů. Do detenčních ústavů nastupují osoby, které mají neovladatelné psychické problémy projevující se nejčastěji extrémní agresivitou nebo neovladatelnou sexuální deviací. (Hendrych, 2010) Cílem pobytu v detenčním ústavu je motivovat a přimět chovance k zahájení léčby v ústavním ochranném léčení a také pomoci jim v uvědomění si své odchylky a nebezpečnosti pro své okolí. Osoby, u kterých nelze ovlivnit jejich stav, se izolují od společnosti a je jim zajištěn důstojný pobyt v ústavu. (Raszková a Hoferková, 2014) Délka trvání zabezpečovací detence není přesně stanovena, trvá tak dlouho, dokud chovanec nebude představovat hrozbu pro okolí. (Hendrych, 2010)

1.2.10 Věznice z pohledu financí

Denní sazba nákladů na výkon vazby za každý den činí 45 Kč pro jednoho odsouzeného. (Vyhláška č. 10/ 2000 Sb., o srážkách z odměny osob) Ve věznicích na území ČR je zaměstnáno 60% vězňů, kteří průměrně vydělávají 3 500 Kč. (Nečil, 2017)

Strava ve věznicích je poskytována 3x denně za podmínek a v hodnotách, které přihlížejí ke zdravotnímu stavu odsouzených. Základní stravní norma pro osoby e vězení činí 57 Kč na den, z toho snídaně stojí 17 Kč, oběd 22 Kč a večeře 18 Kč. Dále ke stravě mohou být poskytovány přídatky podle délky pracovní doby v hodnotě 11 Kč nebo 17 Kč. Pokud je potřeba, připravuje se dietní strava s ohledem na zdravotní stav vězněné osoby. Cena dietní stravy činí 77 Kč na den. (Stravování odsouzených, 2014)

Základní složka odměny odsouzených se řídí podle druhu vykonané práce do tří skupin. Do první skupiny jsou zařazeny osoby, které k vykonávání práce nepotřebují odbornou kvalifikaci, jejich základní složka odměny činí 4 500 Kč. Ve druhé skupině pracují osoby, které musí být vycvičeny v daném oboru nebo mají příslušnou odbornou kvalifikaci, výše základní složky jejich odměny činí 6 750 Kč. Do třetí skupiny se řadí osoby, které vykonávají práci, kde je potřeba úplné střední vzdělání nebo vyšší odborné vzdělání, základní složka odměny pak činí 9 000 Kč. (Jaký dostávají odsouzený plat, 2009)

1.2.11 Dohoda o duchovní službě

V listopadu 2013, byla podepsána Dohoda o duchovní službě mezi Vězeňskou službou ČR, Českou biskupskou konferencí a Ekumenickou radou církví ČR. Generální ředitel Vězeňské služby ČR, tímto uložil povinnost zabezpečit plnění obsahu dohody hlavnímu kaplanovi, ředitelům příslušných odborů Generálního ředitelství Vězeňské služby ČR a ředitelům jednotlivých věznic a vazebních věznic. (Nařízení Generálního ředitele VS ČR, 2013)

Dohoda o duchovní službě v souladu s právními předpisy, stanovuje podmínky vzájemné spolupráce mezi Vězeňskou službou ČR a církví v oblasti spirituálního a výchovného působení na osoby ve výkonu trestu, výkonu vazby či výkonu zabezpečovací detence. K řešení důležitých otázek, zabývajících se duchovní činností ve vězeňských zařízeních, byla zřízena Rada pro duchovní službu ve věznicích a ústavech, která je oprávněna předkládat generálnímu řediteli Vězeňské služby ČR připomínky, týkající se duchovních činností ve věznicích a ústavech zabezpečovací detence a navrhopvat případná opatření. Rada pro duchovní službu ve věznicích a ústavech se nejméně jednou za rok schází a je tvořena shodně dvěma zástupci České biskupské konference, Ekumenické rady církví, Vězeňské služby ČR a dále jedním zástupcem Vězeňské duchovenské péče. (Nařízení Generálního ředitele VS ČR, 2013)

Dohoda o duchovní službě definuje, že každá organizační jednotka Vězeňské služby ČR musí respektovat průběh bohoslužeb a pastoračních sezení, které organizuje pověřený duchovní. Zaměstnanci Vězeňské služby ČR mohou zasáhnout pouze v případech ohrožení bezpečnosti některé ze zúčastněných osob. Pastorační rozhovory odsouzených nebo obviněných nesou právo probíhat bez sluchové kontroly. Zaměstnanci jednotlivých organizačních jednotek Vězeňské služby ČR mají povinnost respektovat právo na zachování zpovědního tajemství. (Nařízení Generálního ředitele VS ČR, 2013)

Dohoda o duchovní službě byla uzavřena na dobu neurčitou, může se měnit či doplňovat a v případě závažných důvodů písemně vypovědět. (Nařízení Generálního ředitele VS ČR, 2013)

1.3 Vězeňská duchovní péče v ČR

Činnost církví se řídí podle zákona č. 3/2002 Sb. o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech), který uvádí práva osob vykonávající

duchovní péči u osob ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody, zabezpečovací detenci a v ochranném léčení nebo výchově.

Vězeňská duchovní péče na území ČR je poskytována Vězeňskou duchovní službou, Vězeňskou duchovenskou péčí a také Mezinárodním vězeňským společenstvím. Duchovní organizují programy pro vězněné nejen v rámci pastorační činnosti, ale i v dalších oblastech, při kterých spolupracují se specialisty a vychovateli z oddělení výkonu vazby a trestu. (Sochůrek, 2008)

1.3.1 Historie vězeňské duchovní péče

V období rané církve se křesťané setkávali s vězením a popravišti jako obvinění. Změna přišla po Konstantinově ediktu r. 313, kdy mohly začít pronikat křesťanské myšlenky i do státního vězeňství. Konstantin předložil reformu vězeňského systému, která spočívala v tom, aby vězňové byli odděleni dle pohlaví a aby se šetřilo jejich fyzické i psychické zdraví. (Mitáš, 2011) Nicejský koncil, na který byli r. 325 svoláni císařem Konstantinem Velikým biskupové a teologové, vybízel jáhny, kněze i biskupy, aby docházeli do věznic, vyslechli odsouzené a byli jim oporou. (Nicejské koncily, 2007, Mitáš, 2011) Justiniánův kodex r. 533 přinášel doporučení představitelům křesťanských obcí, aby dohlíželi na podávání stravy vězňům a na zacházení s nimi ze strany dozorců. Biskupům byl umožněn vstup do věznic a přikázáno upozorňovat na nespravedlnost vězňů a tím umožnit jejich případné potrestání. Toto období se považuje za počátky vězeňské duchovní služby, jejímž hlavním posláním je zvěstovat evangelium a vést k obrácení a následnému přijetí svátosti křtu, jak ze strany vězňů tak i dozorců. (Mitáš, 2011)

Ve středověku se způsob věznění vrátil k ideji, že trest je udělen jako pomsta a odsouzený si ho zaslouží. Církev se tedy o život vězňů přestala zajímat. Od té doby trvalo přes sedm století, než se církev opět začala zajímat o stav vězňů. (Mitáš, 2011)

Vězení jako taková začala vznikat z hradů a vojenských pevností po třicetileté válce. V této době se na popud biskupa Hugh Latimera zrodily základy systematické duchovní služby. Nejprve se duchovní, kteří sloužili ve věznicích, nazývali kurátory, později dostali název kaplani. Do věznic přenášeli zčásti stejný řád jako je v klášteře – vězňové museli přísně dodržovat zachování ticha a dělat jen to, co měli předepsané. V 18. - 19. století pak vstupují do věznic lidé z řad dobrovolníků a laiků, kteří pracují ve spolupráci s kaplany. (Mitáš, 2011)

Už od roku 1809 byl v místě protnutí dvou chodeb ve věznicích zřízen oltář a vězni se začali pravidelně zúčastňovat mší, které sloužili františkáni. V roce 1826 císař František II. ustanovil dva profesionální duchovní, kteří poskytovali duchovní podporu odsouzeným. O rok později byl vysvěcen vězeňský kostel Svatého Václava, kde se kázalo, jak v českém tak i německém jazyce. Duchovní se věnovali z velké části také vzdělávání trestaných. Založili samostatné vyučování, kde obsahem učiva byla nejen literatura, ale i náboženství a zpěv. (Mitáš, 2011)

V roce 1854 si trestní soudce poprvé vyžádal posouzení z duchovního úřadu Svatováclavské trestnice o vyjádření k duševnímu stavu zákeřného vraha, od té doby se tato spoluúčasť duchovního v trestním řízení začala rozvíjet. Během působení Františka Josefa Řezáče (viz odstavec níže) došlo k posunu z hlediska přístupu k vězňům. František Josef Řezáč vyzdvihoval zejména laskavý přístup a trpělivost, díky kterým si duchovní získali důvěru mnohých vězňů a učili je pokoře a pokání. Duchovní se snažili i o zlepšení vězeňského prostředí a přijatelnější chování dozorců k odsouzeným. Zaměstnanci věznic duchovní přesvědčovali o tom, že pokud se k trestancům budou chovat hrubě a surově, oni se stejným způsobem budou chovat i k nim. (Mitáš, 2011)

František Josef Řezáč – významná osobnost českého vězeňství

František Josef Řezáč se narodil v roce 1819 v Poleradech, ve svých studiích se zaměřoval na nauku filozofie a teologie, proto se také i později stal katolickým knězem a zároveň pedagogem. V roce 1847 začal vykonávat duchovní službu ve Svatováclavské trestnici v Praze. Během let 1851-1861 se podílel na reformátorské činnosti ve vězeňství a školství a byl také aktivní v politické sféře. (Kýr, 2015)

Podobně jako je tomu dnes v rámci kriminologie, viděl Řezáč důležitou roli v prevenci, tedy předcházení trestné činnosti uvnitř rodinné, školní a církevní výchovy. Dále se snažil o to, aby se s vězni zacházelo odborným způsobem, tzn. oddělování vězňů od sebe, dodržování ústavního režimu, pracovní činnosti, poskytování mravní a právní výchovy a vzdělávání. A v neposlední řadě se snažil o to, aby propuštěným vězňům byla poskytnuta pomoc ze strany obcí, církve nebo dobrovolnických spolků. Jeho práce z roku 1852 s názvem „*Vězeňství v posavadních způsobech svých s návrhem o zdárnějším trestání a polepšování zločinců*“ se stala významným zdrojem inspirací pro zpracování koncepce českého vězeňství v roce 1992. (Kýr, 2015)

1.3.2 Vězeňská duchovní služba

Jedná se o organizaci sdružující vězeňské kaplany, které pověřila jejich církev a zároveň Rada pro duchovní službu ve vězeních. Kaplani patří mezi zaměstnance Vězeňské služby, kteří působí ve věznicích, vazebních věznicích a detenčních ústavech. V ČR je 40 vězeňských kaplanů z deseti různých církví (tab. č. 1). Dále jsou v tab. č. 1 k jednotlivým církvím přiřazena také místa věznic, vazebních věznic nebo detenčních ústavů, ve kterých působí Vězeňská duchovní služba. (Vězeňská duchovní služba, 2015) Kaplani vězeňské služby jsou formální zástupci všech církví a náboženských společností, proto jsou povinni k požadavkům, které nesouhlasí s jejich vlastním náboženským vyznáním přistupovat tolerantně. (Jůzl, 2011) Kaplani jsou ve věznicích ČR označeni kovovým odznakem, na kterém je zobrazen symbol duchovní služby. Mohou také používat nášivku s označením Vězeňská duchovní služba (obr. č. 2). (Nařízení Generálního ředitele VS ČR, 2015)

Tabulka č. 1 - Seznam církví, počet vězeňských kaplanů a místo, kde v ČR působí

církev	kaplani	věznice/vazební věznice/detenční ústavy
Římskokatolická církev	15	Brno, Olomouc, Jiřice, Ostrava, Rýnovice, Liberec, Praha Ruzyně, Pardubice, Bělušice, Mírov, Opava, Praha Pankrác, Kynšperk nad Ohří, České Budějovice, Rapotice
Českokobratrská církev evangelická	9	Břeclav, Světlá nad Sázavou, Příbram, Opava, Vinařice, Hradec Králové, Praha Ruzyně, Praha Pankrác
Církev adventistů sedmého dne	4	Karviná, Světlá nad Sázavou, Mírov, Valdice
Československá církev husitská	3	Teplice, Odolov, Valdice
Církev bratrská	3	Heřmanice, Stráž pod Ralskem, Vinařice
Pravoslavná církev	2	Brno, Znojmo
Řeckokatolická církev	1	Horní Slavkov, Ostrov n/O
Křesťanské sbory	1	Plzeň
Apoštolská církev	1	Oráčov
Slezská evang. církev a. v.	1	Karviná
Celkem	40	31

Zdroj: Vězeňští kaplani ve Vězeňské službě ČR - Vězeňská duchovní služba (VDS), 2015

Obrázek č. 2 – Označení kaplanů VDS

Zdroj: Nařízení Generálního ředitele VS ČR č. 28/2015 Sb. o organizaci duchovní služby ve VS ČR

1.3.3 Duchovní a jeho osobnost

Duchovní by měl být člověk velké a prakticky se projevující víry, která vede k pozitivnímu pohledu na odsouzeného nebo obviněného člověka i přes to, jaký zločin způsobil, což u většiny ostatních lidí spíše vyvolává opovržení a zanevření. Duchovní ve vězení slouží nejen trestaným, ale i zaměstnancům věznice. S oběma stranami by duchovní měl vést dialog a naslouchat jim. Mezi kaplany a vězeňským personálem může docházet k nedorozumění v tom smyslu, že zaměstnanci se zaměřují více na praktický průběh výkonu vazby a trestu, zatímco duchovní chtějí, aby si klienti uvědomili a pochopili svůj trest, vinu a nápravu. Ideálním duchovním je člověk pokory, schopný sebereflexe a neustálého zdokonalování v chápání své služby. (Lízna, 2011)

1.3.4 Hlavní kaplan

Hlavní kaplan Vězeňské služby ČR stojí v čele Vězeňské duchovní služby. (Nařízení Generálního ředitele VS ČR, 2015) V roce 2015 byl do této funkce zvolen Ing. Bc. Pavel Kočnar z Českobratrské církve evangelické po kaplance Mgr. Květoslavě Jakubalové z Římskokatolické církve. (Hlavní kaplan VS ČR se ujal funkce, 2015)

Generální ředitel Vězeňské služby ČR rozhoduje o přijetí hlavního kaplana a zástupce hlavního kaplana na základě doporučení Rady pro duchovní službu ve věznicích a ústavech, která navrhne kandidáta z řad kaplanů Vězeňské duchovní služby. (Nařízení Generálního ředitele VS ČR, 2015)

Hlavní kaplan řídí zástupce hlavního kaplana a jednotlivé vězeňské kaplany. Mezi jeho činnosti patří dohled nad náplní pracovní činnosti vězeňských kaplanů a návrh její úpravy. Dále se zabývá rozvržením pracovní doby kaplanů, spolupracuje s vedoucími zaměstnanci generálního ředitelství Vězeňské služby ČR a zároveň dbá

na to, aby docházelo ke vzájemné spolupráci, mezi kaplany a ostatními zaměstnanci Vězeňské služby ČR. Ve spolupráci s řediteli věznic dohlíží nad dalším profesním vzděláváním kaplanů, na obsazování stávajících kaplanských míst a na zřizování nových kaplanských míst tam, kde dosud nejsou zřízená. (Nařízení Generálního ředitele VS ČR, 2015)

1.3.5 Zástupce hlavního kaplana

Zástupce hlavního kaplana plní úkoly, kterými ho pověřil hlavní kaplan. Zastupuje hlavního kaplana podle dohody hlavního kaplana a ředitele věznice, v které zástupce hlavního kaplana působí v rámci svých lokálních povinností. Je volen do funkčního období na pět let, poté Rada pro duchovní službu ve věznicích a ústavech rozhodne o jeho pokračování nebo navrhne jiného kandidáta pro tuto funkci. (Nařízení Generálního ředitele VS ČR, 2015)

1.3.6 Vězeňský kaplan

Vězeňští kaplani jsou ve věznici, kde vykonávají pastorační činnost, přímo podřízeni prvnímu zástupci ředitele věznice. Pracovní náplň kaplanů spočívá v provádění individuálních rozhovorů s obviněnými, odsouzenými a chovanci. Slouží bohoslužby, organizují skupinové nebo individuální čtení z Bible a její výklad, podílí se na zajišťování kulturních akcí s duchovní tematikou. Podávají pomoc v rámci začlenění obviněných, odsouzených a chovanců zpátky do občanského života. Koordinují činnost Vězeňské duchovenské péče ve věznici, kde působí. Dále mají možnost s vědomím ředitele věznice pořizovat pro vězněné osoby náboženské předměty. Poskytují své rady řediteli věznice v oblasti etiky nebo církevní problematiky. (Nařízení Generálního ředitele VS ČR, 2015)

Vězni často po nástupu do věznice ztrácejí sebevědomí, hodnotu a smysl života. (Prison Chaplaincy, 2016) Vězení je pro většinu populace uzavřený svět, ale lidé, kteří v něm pobývají, mají stejné duchovní, materiální a emocionální potřeby jako ostatní, akorát že jejich život je komplikovaný ztrátou svobody a jejich budoucnost často závisí na rozhodnutí druhých. (Schutte a Downham, ©2017) Tím pádem mohou mít pocit, že jsou jen „číslem v systému“. Proto je velmi důležité, aby jim byla umožněna psychologická pomoc, která je pomůže vrátit po odchodu z vězení zpátky do společnosti. Tuto činnost právě umožňují mimo jiné i rozhovory s vězeňským

kaplanem, který jim dává naději, k lepšímu životu a ukazuje správnou cestu, na kterou by se měli dát. (Prison Chaplaincy, 2016)

Vězeňští kaplani se snaží pomoci vězňům pochopit, co udělali špatně, jakých chyb se dopustili a nabádají je ke zlepšení chování a změně návyků, aby se po odchodu z vězení dokázali zapojit do běžného života bez další kriminální činnosti. Pokud je vězeň odsouzený k doživotnímu trestu, pomáhají mu vyrovnat se s tím, že už nikdy nebude žít v blízkosti své rodiny, příbuzných a nikdy nenavštíví místa, která měl rád. Jestliže vězeň umírá, jsou oprávněni poskytovat svátost pomazání nemocných a pomáhají mu smířit se se svým životem. Někteří vězni si na sklonku svého života přejí usmířit se nebo poprosit o odpuštění osoby, kterým ublížili. (Becoming a Prison Chaplain, 2007)

Činnost vězeňských kaplanů se řídí podle potřeb vězňů. Z globálního hlediska se činnosti liší v závislosti na státu, kde je služba vykonávána. Mezi hlavní činnosti, které se v poskytování duchovní péče mezi státy shodují, patří zejména vedení bohoslužeb, vykládání náboženské nauky a rozhovory s odsouzenými nebo obviněnými. (What Prison Chaplains Do..., 2012)

1.3.7 Podmínky pro vykonávání kaplanské služby

Jednou z podmínek vykonávání kaplanské služby je absolvování vysokoškolského teologického vzdělání, příp. vysokoškolského vzdělání s teologickou specializací, které vydává oprávnění k samostatnému vykonávání kazatelského nebo kněžského působení v dané církvi. Dalším krokem je pověření církevní autoritou, která je k tomu určena. Neméně důležitá je předchozí praxe v rámci vykonávání dobrovolnictví na základě pověření církve nebo náboženské společnosti. A poslední bod zahrnuje schválení Radou pro duchovní službu ve věznicích a ústavech. (Podmínky kaplanské služby, 2015)

1.3.8 Vězeňská duchovenská péče

Jedná se o dobrovolné sdružení křesťanů, kteří byli pověřeni od svých církví vykonávat duchovenskou službu v zařízeních Vězeňské služby ČR (věznice, vazební věznice, detenční ústavy) a jejich přijetí schválil výkonný výbor Vězeňské duchovenské péče. Pomáhají s adaptací odsouzených i obviněných ve vězeňských zařízeních, ale také propuštěným na svobodě. Vykonávají činnosti podle cílů a zásad Vězeňské duchovenské péče. (Vězeňská duchovní služba, 2015) Dobrovolníků v rámci Vězeňské duchovenské péče je 137, aktivně z nich dochází do věznic přibližně 85. (Zvolánek, 2017)

Na začátku dobrovolné činnosti ve sdružení Vězeňské duchovenské péče, se musí každý zájemce zúčastnit nástupního kurzu. (Stanovy VDP, 2014) Členové Vězeňské duchovenské péče jednotlivých církví se mezi sebou vzájemně respektují, bez toho aniž by prosazovali své odlišnosti na úkor druhých. O své víře podávají informace vhodným a nekonfliktním způsobem. Duchovní by ve věznicích neměli prosazovat vlastní zájmy, ale umožňovat trestaným přiblížit se k evangeliu. Dále členové Vězeňské duchovenské péče musí uznávat myšlenkovou svobodu vězněného, za kterým přichází, zároveň také respektují jeho náboženské přesvědčení a tradice ze kterých pochází a podporují ho v jeho dřívější církevní tradici. Pokud je vězněný jiného vyznání než člen Vězeňské duchovenské péče, poskytne se mu možnost komunikace s duchovním z jeho vlastní církve, se kterým poté nadále spolupracuje. (Služebný kodex ekumenické spolupráce VDP, 2013)

Členem Vězeňské duchovenské péče se může stát fyzická osoba, která je starší 21 let, souhlasí s cíli činnosti sdružení podle stanov a snaží se je naplňovat. Každý nový člen je přijímán na zkušební dobu jednoho roku, během které mu je přidělen zkušený pracovník tzv. kmotr. Až po absolvování zkušební doby rozhodne výkonný výbor o přijetí nového člena. (Stanovy VDP, 2014)

Jedna z hlavních povinností členů Vězeňské duchovenské péče spočívá v naplňování cílů v souladu se stanovami sdružení. Další povinností je účastnit se školení a dalšího vzdělávání zaměřeného na duchovní činnost ve věznicích. Každý člen musí uchovávat v tajnosti důvěrné informace s určitou odpovědností, udržovat dobré vztahy s ostatními zaměstnanci vězeňského zařízení i se zástupci pastorační činnosti ve věznici, dodržovat řády, přijatá usnesení a předpisy a platit členské příspěvky. (Stanovy VDP, 2014)

1.3.9 Charakteristické prvky církví působících v českých věznicích

Každá církev nebo náboženské společenství se řídí podle vlastních specifických pravidel, které jsou podstatné pro vykonávání duchovní činnosti. V následujícím textu jsou charakterizovány jednotlivé církve, které působí ve věznicích, vazebních věznicích a detenčních ústavech ČR (viz tab. 1, str. 22). (Jůzl, 2011)

Katolické církve

Katolické církve zahrnují všechny křesťanské církve, které uznávají papeže jako svou autoritu. Z 24 katolických církví, které se ve světě vyskytují, má jako jediná globální charakter a také největší zastoupení věřících Církev římskokatolická.

Dále se do této skupiny křesťanských církví řadí Církev řeckokatolická, Církev československá husitská a Starokatolická církev, která se od katolické odpojila. (Martinek, 2015) Katolická duchovní služba se ve věznicích zaměřuje zejména na modlitbu, rozjímání a pastorační rozhovory. Pokud je vězeňský kaplan vysvěcený pouze na jáhna, má dovoleno vykonávat jen některé obřady, např. bohoslužbu slova. Vězeňský kaplan s kněžským svěcením slouží mši svatou, může udělovat svátosti, např. svátost smíření, svátost křtu, svátost pomazání nemocných atd. (Jůzl, 2011)

Všechny níže uvedené církve jsou oprávněné k výkonu církevních sňatků, dodržování zpovědního tajemství, vyučování náboženství, vykonávání pastorační činnosti ve věznicích a v armádě a zřizování církevních škol. (Martinek, 2015)

Církev římskokatolická

Římskokatolická církev je největší ze všech křesťanských působících církví ve světě. Hlásí se k ní přibližně polovina všech křesťanů. Také v ČR je zastoupení Římskokatolické církve v počtu věřících asi pětkrát větší než u ostatních církví a náboženských společností dohromady. Hlavním, a tedy nejvyšším představitelem církve je papež, kterému je nápomocen sbor biskupů. Papež jmenuje kardinály, kteří mu pomáhají v projednávání důležitých církevních problémů. Střední organizační jednotkou církve je diecéze, na jejímž vrcholu stojí biskup. (Martinek, 2015)

V ČR vznikla Česká biskupská konference, která sdružuje všechny biskupy, kteří řídí církve na celém území státu. Farnost, která je nejnižší organizační jednotkou církve, má ve své pastorační správě farář. Jedná se o trvalé společenství křesťanů v místní církvi. Faráři mají za úkol šířit slovo Boží, slavít svátosti a starat se o duchovní potřeby svých farníků. (Martinek, 2015)

Církev se angažuje v sociální, vzdělávací i zdravotní oblasti, neboť je zřizovatelem Charity České republiky, několika škol a školských zařízení v ČR, nemocnic a většiny hospiců v ČR. Podílí se na zajišťování duchovní péče ve Vězeňské službě ČR, Armádě ČR a také Policii ČR. (Martinek, 2015)

Církev řeckokatolická

Řeckokatolická církev se od římskokatolické odlišuje hlavně ve dvou oblastech. První oblast se týká slavení eucharistie, která se podobá spíše liturgii pravoslavné církve. Druhou odlišnost lze spatřit v tom, že se řídí podle Kodexu kánonů východních církví,

kde hlavní rozdíl od římskokatolického kanonického práva je spatřován v nepovinném celibátu. Nejvyšším představitelem církve je apoštolský exarcha. (Martinek, 2015)

Církev československá husitská

Církev československá husitská vznikla jako reakce na náboženské změny po vzniku Československé republiky. Zakladatelé původně chtěli reformu katolické církve, neměli v úmyslu založit církev novou. Hlavou církve je patriarcha, který je volen nejvyšším orgánem - církevním sněmem. Vedle patriarchy se na vedení církve také podílí ústřední rada tvořená biskupy. Církev československá husitská vydává své časopisy, zřizuje školy a vzdělávací instituty. Založila organizaci působící v sociální oblasti s názvem Diakonie a misie CČSH. (Martinek, 2015) Zajímavostí husitské církve je fakt, že se kněží mohou ženit a ženy mohou působit jako farářky i na vyšších postech v církvi. (Jůzl, 2011)

Reformační církve

Reformační církve vznikly na počátku 16. století. Příčinou jejich vzniku bylo reformační hnutí, které zahájil Martin Luther. Tyto církve se označují také jako protestantské nebo evangelické. Největší protestantská církev působící v ČR je Českobratrská církev evangelická. Z reformačních církví působí vedle Českobratrské církve evangelické v českých věznicích také Slezská církev evangelická augsburského vyznání. Obě tyto církve mají oprávnění vykonávat církevní sňatky, duchovní podporu ve věznicích a v armádě, vyučovat náboženství a zřizovat církevní školy. (Martinek, 2015) Protestantské církve se zaměřují hlavně na kázané slovo, ať už se jedná o čtení z Bible, modlitbu či píseň. Neuctívají svaté, nemají svatou zpověď, ale svěřené informace musejí uchovávat v tajnosti. Z modliteb používají většinou pouze *Otčenáš* nebo vlastní modlitby. Faráři protestantských církví mohou vstupovat do manželství a zakládat rodiny. (Jůzl, 2011)

Českobratrská církev evangelická

Po organizační stránce se řadí Českobratrská církev evangelická do tzv. presbyterně-synodního zřízení, jelikož rozhodující slovo zastávají presbyteři neboli starší sboru a o důležitých otázkách rozhoduje skupina zvolených představitelů, označovaná jako synod. Nejdůležitější činnost probíhá ve sborech a spočívá zejména ve sloužení bohoslužeb a vysluhování večere Páně. Sbory dále zajišťují výuku náboženství, společné setkávání různých věkových skupin a pastorační poradenství. Církev klade velký důraz

na práci s mládeží, proto každoročně pořádá srazy mládeže a zřizuje 17 škol. (Martinek, 2015)

Slezská církev evangelická augsburského vyznání

Jedná se o regionálně působící církev v Moravskoslezském kraji, zejména v oblasti Těšína. Po rozdělení Těšína zůstalo na moravské straně několik polských evangelických sborů, které vytvořily novou církev s výrazně polským charakterem. Církev funguje na demokratickém principu a její struktura je podobná Českobratrské církvi evangelické. Církev zřizuje školská i sociální zařízení. (Martinek, 2015)

Evangelikální církve

Evangelikální církve lze považovat za relativně nová hnutí vznikající v průběhu 19. a 20. století. Podnětem k jejich vzniku byla potřeba duchovní obnovy církve i jejích členů. Hlavní znaky evangelismu spočívají v obrácení člověka, přijetí doslovného překladu Bible a vyjadřování víry činy a zejména pak hlásáním. (Martinek, 2016)

Církev bratrská

Jedná se o početně největší evangelikální církev v ČR vedenou demokratickým způsobem řízení. Církev bratrská je oprávněna k uzavírání církevních sňatků, zřizování církevních škol, udržování zpovědních tajemství, vykonávání spirituální podpory ve věznicích a v armádě. Dále se zapojuje do zahraniční misijní pomoci v málo rozvinutých zemích. (Martinek, 2016)

Církev adventistů sedmého dne

Rozdíl oproti většině ostatních církví spočívá v uznávání soboty jako sedmého dne stvoření světa, a tedy dne odpočinku a zároveň nesouhlasí s evoluční teorií vzniku života. Rozděluje se do čtyř organizačních stupňů – sborů, unií, sdružení a generální konference. Sdružení jsou společenstvím sborů, unie vznikají spojením sdružení a nejvyšší jednotkou je generální konference, která je spojovacím článkem všech unií na světě. Církev zřizuje mezinárodní humanitární organizaci ADRA, působící ve více než 130 zemích světa. Duchovní z řad Církve adventistů sedmého dne se výrazně angažují v poskytování spirituální podpory ve věznicích. Po několik let již její představitelé zastávají funkci předsedy Vězeňské duchovenské péče. (Martinek, 2016) Ze svátostí uctívají svaté přijímání a křest, buď celým ponořením (baptisté a adventisté) nebo politím. (Jůzl, 2011) Prosazují zdravý životní styl a rozlišují čisté a nečisté pokrmy. Jsou oprávněni k uzavírání

církevních sňatků, zřizování církevních škol, výuce náboženství a udržování zpovědního tajemství. (Martinek, 2016)

Křesťanské sbory

Jedná se o volné sdružení autonomních sborů. Jednotlivé sbory si navzájem pomáhají a jsou odpovědné přímo Kristu. Neuznávají křest nemluvňat a každou neděli slaví večeři Páně. O přijetí nového křesťanského sboru rozhoduje Shromáždění starších, které tvoří starší členové jednotlivých sborů. Většina osob, které pracují ve sborech, mají své občanské zaměstnání a práci ve sboru vykonávají dobrovolně. Křesťanské sbory mají oprávnění k dodržování zpovědního tajemství, uzavírání církevních sňatků, pastorační činnosti ve věznicích a výuce náboženství ve školách. (Martinek, 2016)

Východní církev – Pravoslavná církev v českých zemích

Pravoslavná církev ctí tradici Cyrila a Metoděje a jejich následovníků. Nejvyšší orgán církve je sněm, na opačné straně stojí základní jednotky - pravoslavné církevní obce. Hlavní činnost církve spočívá ve slavení liturgie. (Martinek, 2016) Liturgická bohoslužba je zaměřena převážně na slavnostní obřad, tzv. svatou liturgii. Důležitým prostředkem v církvi jsou ikony, které zobrazují Ježíše Krista, světce nebo zachycují biblické události. (O pravoslavné víře, 2012) K pravoslavné církvi se hlásí především rusky a ukrajinsky mluvící osoby. Bohoslužbu může sloužit pouze pravoslavný kněz. (Jůzl, 2011) Pravoslavná církev má oprávnění k uzavírání církevních sňatků, udržování zpovědního tajemství a poskytování duchovní podpory ve věznicích a v armádě. (Martinek, 2016)

Pentekostální církev – Apoštolská církev

Pentekostální neboli letniční hnutí zdůrazňuje sílu působení Ducha svatého. Vzniklo na počátku 20. století, ale největší přírůstek nových církví přišel v 80. letech minulého století. (Martinek, 2016)

Na českém území bylo apoštolské hnutí uznáno za církev až v roce 1989, i když předtím už o to několik let usilovalo. Apoštolská církev je tvořena sbory, které sdružují všechny její členy. Nejvyšší orgán tvoří Rada církve, která se stará o celou církev. Církev je oprávněna k uzavírání církevních sňatků, zřizování církevních škol, výuce náboženství, poskytování pastorační činnosti ve věznicích i v armádě a je povinna udržovat zpovědní tajemství. (Martinek, 2016)

1.4 Vězeňská duchovní péče v Polsku a na Slovensku

Polsko

V Polsku se ve vězení začala poskytovat duchovní péče, jejíž součástí bylo i náboženské vzdělávání vězňů, již v polovině 16. století. Situace s duchovní péčí trestaných se zhoršila během 2. světové války, kdy pastorační činnost duchovních byla omezována či dokonce zakazována a řada duchovních byla následně popravena nebo odvezena do koncentračních táborů. Až do roku 1955 nebyla vězňům umožňována návštěva duchovních, ani neměli povoleno vlastnit náboženské předměty. V roce 1955 byly vydány předpisy, které umožňovaly poskytovat duchovní péči 32 věznicích, ale pouze vojenskými knězi. (Jůzl, 2011)

Na druhou stranu se Polsku, jako státu s velmi silnými náboženskými kořeny, podařilo prosadit náboženství do věznic o 10 let dříve, než tomu bylo např. v ČR nebo na Slovensku. Proto už v letech 1980-1982, podepsalo 46 % penitenciárních zařízení smlouvy s duchovními a postupně se jejich počet rozšiřoval. (Jůzl, 2011)

Polská vězeňská náboženská péče je vykonávána duchovními i dobrovolníky, kteří pomáhají lidem ve vězení. Jelikož jejich činnost byla velmi rozsáhlá, vznikla Rada vězeňské duchovní služby, která se skládá ze zástupců tří církví - římskokatolické, pravoslavné a evangelické církve augsburského vyznání. Rada vězeňské duchovní služby řídí duchovní péči ve vězeňských zařízeních, koordinuje ji a dohlíží na její aktivity. Celkový počet kněží i dobrovolníků se pohybuje okolo pěti set s největším zastoupením z řad římskokatolické církve. (Jůzl, 2011)

Činnosti polské vězeňské náboženské péče lze rozdělit do 3 skupin: svátost smíření, učení evangeliu a charita. Poskytují především pomoc náboženskou, ale zaměřují se také na společenské, kulturní nebo sportovní aktivity. Pro vězně organizují rozjímání nad Písmem svatým, koncerty s religiózní hudbou, které mají taktéž terapeutický účinek. (Jůzl, 2011)

Slovensko

Od roku 1918 až do roku 1992 bylo Slovensko a ČR spojeny v jeden stát, proto v této době mají i velmi podobnou historii, která byla již dříve zmiňována. Po roce 1987 se postupně začala obnovovat křesťanská pastorační služba ve věznicích na Slovensku. Mezi první církve, které tuto službu vykonávaly, patřila Apoštolská církev na Slovensku – Košický sbor. V roce 1994 vzniklo občanské sdružení Slovenské vězeňské společenství a v polovině 90. let již sdružovalo na 250 dobrovolníků z řad

křesťanských církví. Cílem Slovenského vězeňského společenství je vnášet naději prostřednictvím evangelia na změnu života člověka, který z různých příčin společensky selhal. (Jůzl, 2011)

Zbor väzenskej a justičnej stráže (dále jen ZVJS), označuje název pro vězeňskou službu, která je vykonávána na území Slovenska a spolupracuje s Referátem vikariátu a Referátem Úradu ekumenickej pastoračnej služby v oblasti vězeňské duchovenské služby. (Jůzl, 2011) Vikariát plní úkoly, které vyplývají Ordinátu ozbrojených sil a ozbrojených sborů Slovenské republiky na základě smlouvy mezi Slovenskou republikou a Svatou stolicí o duchovní službě katolickým věřícím v ozbrojených silách a ozbrojených sborech Slovenské republiky. (Úloha vikariátu, 2017) Referát vikariátu zabezpečuje činnost katolických duchovních služeb a metodicky ji usměrňuje. Dále spolupracuje s Ordinariátem ozbrojených sil a ozbrojených sborů Slovenské republiky, vikariátem Ministerstva obrany Slovenské republiky a s katolickými diecézemi, jak na Slovensku, tak i v zahraničí. Referát vikariátu organizuje konference, semináře a celosvětová setkání duchovních a laiků vykonávajících katolickou službu ve věznicích, organizuje odborné porady a školení na zvyšování vzdělání vězeňských kaplanů. Referát Úradu ekumenickej pastoračnej služby se zabývá především ostatními církvemi ve slovenském vězeňství. (Jůzl, 2011)

Protože na Slovensku je religiozita větší, než např. v ČR, promítá se to také do znaku ZVJS, kde jsou znázorněny dvě postavy. Vlevo je znázorněn svatý Hippolyt Římský, který byl vrchní představený všech římských žalářů a vpravo stojí Michael archanděl (obr. č. 3). (Jůzl, 2011)

Obrázek č. 3 – Znak Zboru väzenskej a justičnej stráže
Zdroj: Znak Zboru väzenskej a justičnej stráže, 2008

Poskytování duchovní péče Slovensku

Duchovní péče na Slovensku je řízena rozkazy generálního ředitele ZVJS, které kladou důraz na rozvoj duchovních hodnot a toleranci k církvi, kterou člověk vyznává. Dále obsahují pokyny k poskytování individuálních nebo skupinových bohoslužeb, rozhovorů, pastoračních návštěv, svěcení svátostí, čtení z náboženské literatury, organizování přednášek, besed a koncertů s náboženskou tematikou. Řeší také oprávněnost osob poskytovat duchovní službu trestaným. Katolická duchovní služba je poskytována buď vězeňským kaplanem, nebo příslušníkem ZVJS, který byl ustanovený do funkce Referátem vikariátu. Dobrovolná duchovní služba je poskytována zástupci registrované církve nebo náboženského společenství, kteří mají souhlas od příslušného církevního úřadu. Ekumenickou pastorační službu vykonává starší duchovní Referátu Úřadu ekumenickéj pastoračnej služby nebo vězeňský pastor. (Jůzl, 2011)

Pro poskytování duchovní služby jsou ve vězeňských zařízení vytvořeny speciální prostory. Vězeňský kaplan nebo vězeňský pastor mohou odsouzené navštěvovat se souhlasem ředitele ústavu i v ubytovacích prostorách a se souhlasem lékaře i ve zdravotnických zařízeních. Duchovní služba je poskytována především v mimopracovní době. (Jůzl, 2011)

Církevní svátky ve slovenských věznicích

Slovenská duchovní služba má definované úkoly, poskytované odsouzeným ve vězení v den církevních svátků. Mezi tyto činnosti patří zajišťování bezmasé stravy každý pátek věřícím katolíků, zejména pak na Velký pátek a Popeleční středu. Za přítomnosti vězeňského kaplana, vězeňského pastora a příslušníka ZVJS se přináší Betlémské světlo do ubytovacích prostor ústavu a organizuje se zpěv tříkrálové koledy. Během všech církevních akcí je neustále kladen důraz na bezpečnost s maximální ostrahou. (Jůzl, 2011)

1.5 Mezinárodní organizace

Mezinárodní vězeňské společenství / Prison Fellowship International

Jedná se o celosvětovou komunitu, která vznikla v roce 1976, jejímž cílem je poskytnout pomoc vězňům, jejich rodinám a obětem trestných činů. Zaměstnává zhruba 1 000 pracovníků na plný úvazek a přibližně 45 000 dobrovolníků ze 120 zemí. (Who We Are, 2017) Zakladatelem společenství je Charles W. Colson, který působil také

jako poradce prezidenta USA Richarda Nixona. Sám byl odsouzený k nepodmíněnému trestu odnětí svobody a tehdy si uvědomil, jak je potřebná duchovní pastorační péče ve vězení. Colson byl za organizaci dobrovolných pracovníků dokonce odměněn Templetonovou cenou, což znamenalo ocenění na mezinárodní úrovni. (Jůzl, 2011)

ČR se do Prison Fellowship International zařadila v roce 2011, ale Mezinárodní vězeňské společenství v ČR vzniklo o rok dříve. Mezinárodní vězeňské společenství aktivně spolupracuje se třemi věznicemi v ČR v programu, který se zabývá pomocí propuštěným vězňů. (O nás - Prison Fellowship, 2012)

Mezinárodní asociace vězeňských kaplanů / International Prison Chaplains Association (IPCA)

Mezinárodní asociace vězeňských kaplanů poskytuje podporu a povzbuzení v pastorační činnosti duchovních po celém světě. (Welcome to IPCA, 2017) Dále se snaží zprostředkovávat kontakt mezi vězeňskými kaplany, aby si byli vzájemně oporou, předávali si své zkušenosti a tím zefektivnili svou činnost. Jedním z cílů asociace je podpora všech vězeňských kaplanů bez ohledu na rasu, pohlaví a náboženství. Vyzývá církev, aby vězeňským kaplanům projevovaly nezbytnou podporu v práci s odsouzenými. Asociaci vede řídicí výbor, který je volen na celosvětové konferenci. Tato konference se koná jednou za pět let. (About IPCA, 2017)

Mezinárodní asociace vězeňských kaplanů působí v šesti regionech světa, vedle Evropy také v Africe, Asii, Oceánii, Severní a Jižní Americe a Karibiku. (Welcome To IPCA Europe, 2017) Jedním z důležitých bodů, které asociace řeší, je začlenění propuštěných vězňů zpátky do běžného života. ČR je do tohoto projektu také zapojena. (Support on Release, 2017)

Mezinárodní katolická komise pro pastorační službu ve věznicích / International Commission of Catholic Prison Pastoral Care (ICPPC)

Komise byla zřízena k dosažení většího souladu v pastorační činnosti v rámci celosvětového působení. Komise dále stimuluje a podporuje zvyšování počtu katolických vězeňských kaplanů po celém světě. Pravidelně pořádá konference, které se účastní zástupci vězeňských kaplanů z různých zemí v Evropě. (Welcome to ICCPPC, 2017)

2 PRAKTICKÁ ČÁST PRÁCE

2.1 Cíl práce

Prvním z cílů diplomové práce je *analýza dostupnosti Vězeňské duchovní péče ve věznicích, vazebních věznicích ČR a detenčních ústavech*. Jedná se o analýzu, do které byli zapojeni členové Vězeňské duchovní služby i Vězeňské duchovenské péče.

Druhým cílem je *popis systému Vězeňské duchovní služby, možnosti využití této služby a nejčastější problémy spojené s duchovní službou*. Zde je úkolem popsat způsob, jakým Vězeňská duchovní služba funguje, a na základě odpovědí z dotazníku charakterizovat problémy s kterými se potýká.

2.2 Výzkumné otázky

1. Je dostupnost vězeňské duchovní služby v ČR dostatečná?
2. Má veřejnost dostatek informací o vězeňské duchovní službě?

3 Metodika výzkumu

Výzkumná část diplomové práce spočívala v dotazníkovém šetření, během kterého jsem oslovila vězeňské kaplany, dobrovolníky, kteří poskytují duchovenskou péči ve věznicích, vazebních věznicích nebo detenčních ústavech (dále jen „dobrovolníci“) a občany z řad veřejnosti. Každé výše uvedené skupině jsem předložila dotazník, (viz příloha 1, 2 a 3) týkající se duchovní péče o odsouzené nebo obviněné. Vězeňským kaplanům a dobrovolníkům byly pokládány otázky zaměřující se na jejich činnost v rámci vězeňské duchovní péče a na postoj trestaných k duchovní péči. Veřejnosti byl předložen dotazník s otázkami, které mají vyjádřit postoj občanů k Vězeňské duchovní službě. Dotazníky sloužily ke zmapování využití vězeňské duchovní péče v ČR.

Dotazníkové šetření probíhalo od listopadu 2016 do konce března 2017, za tuto dobu jsem získala informace z dotazníků od 28 vězeňských kaplanů, 10 členů Vězeňské duchovenské péče a 140 občanů z veřejnosti. Dotazníky se skládaly z uzavřených otázek s možnostmi odpovědi (*Ano, Spíše ano, Ne, Spíše ne*) a otevřenými otázkami, které byly použity pro bližší pochopení vězeňské duchovní problematiky.

Dotazníky pro vězeňské kaplany (viz příloha 1) obsahovaly celkem 20 otázek, z toho 3 otevřené a 17 uzavřených. Pro dobrovolníky byly dotazníky (viz příloha 2) složeny celkem z 22 otázek, 4 otevřených a 18 uzavřených. Dotazníky pro občany z veřejnosti (viz příloha 3) obsahovaly 12 otázek, 1 otevřenou a 11 uzavřených. Každá otázka byla zvlášť vyhodnocena a zpracována do grafické podoby s popisem pod grafem.

Bohužel návratnost dotazníku od dobrovolníku byla tak malá, že nemohla být prezentována v kapitole *Výsledky*, ale zařadila jsem je alespoň do kapitoly *Diskuze*.

4 Výsledky

V kapitole *Výsledky* jsou graficky znázorněny odpovědi z dotazníkového šetření zaměřující se na vězeňské kaplany a informovanost veřejnosti v oblasti Vězeňské duchovní služby. Výsledky jsou prezentovány formou sloupcových grafů, kde v každém grafu

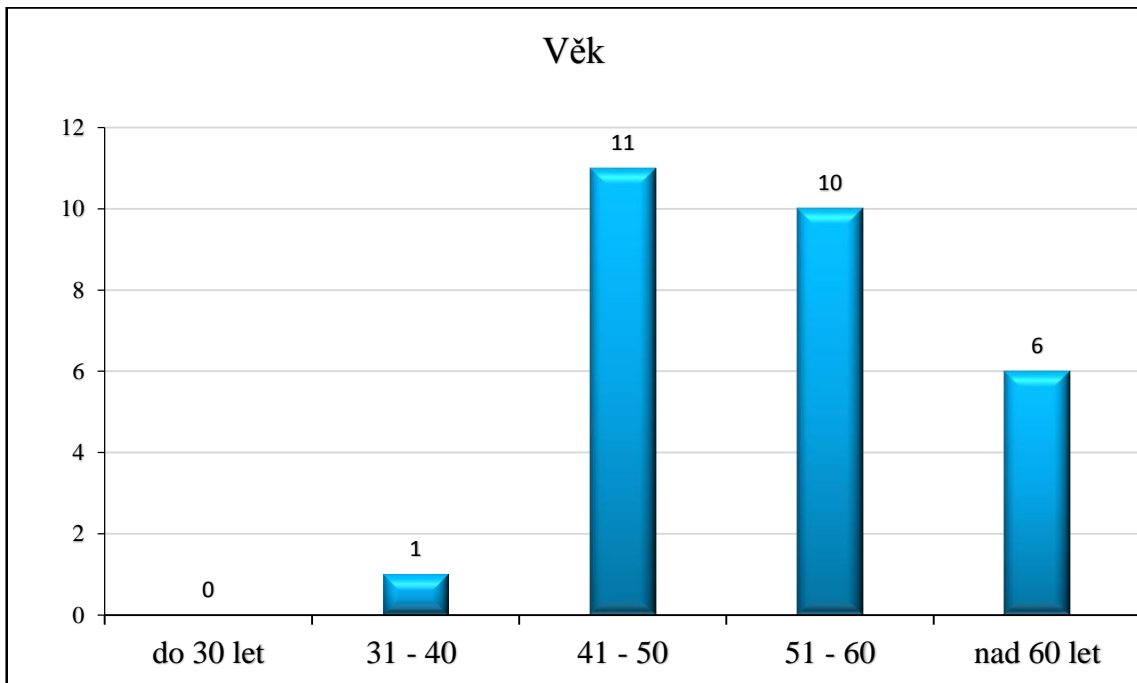
je znázorněn počet odpovědí, které respondenti u dané možnosti označili. Výsledky z dotazníkového šetření u veřejnosti jsou pro lepší přehlednost doplněny procentuálním vyjádřením.

Dotazník pro vězeňské kaplany (viz příloha 1) je tvořen z 20 otázek, první 2 otázky se týkají základních demografických ukazatelů věku a pohlaví. Ve 3. a 4. otázce je zjišťováno dosažené vzdělání a církve, ke které se respondent hlásí. 5. a 6. otázka je zaměřena na místo, kde se duchovní služba vykonává a časové rozpětí vykonávané služby. Další otázky jsou pak zaměřeny na práci vězeňských kaplanů. 19. otázka se týká finanční odměny za vykonanou práci. Otevřené otázky s číslem 19 a 20 se zaměřují na problémy, s kterými se Vězeňská duchovní služba potýká a cíle každého respondenta při poskytování Vězeňské duchovní služby.

Dotazník určený pro osoby z veřejnosti (viz příloha 3) je tvořen z 12 otázek. Obdobně jako u dotazníku pro vězeňské kaplany se první dvě otázky týkají věku a pohlaví, 3. otázka je zaměřena na analýzu nejvyššího dosaženého vzdělání. 4. a 5. otázka se zabývá vztahem respondenta k církvi a jeho vyznání. Další otázky jsou pak věnovány názoru respondenta na Vězeňskou duchovní službu a její potřebu pro odsouzené a obviněné.

4.1 Výsledky dotazníků předkládané vězeňským kaplanům

1) Věk (vězeňští kaplani)

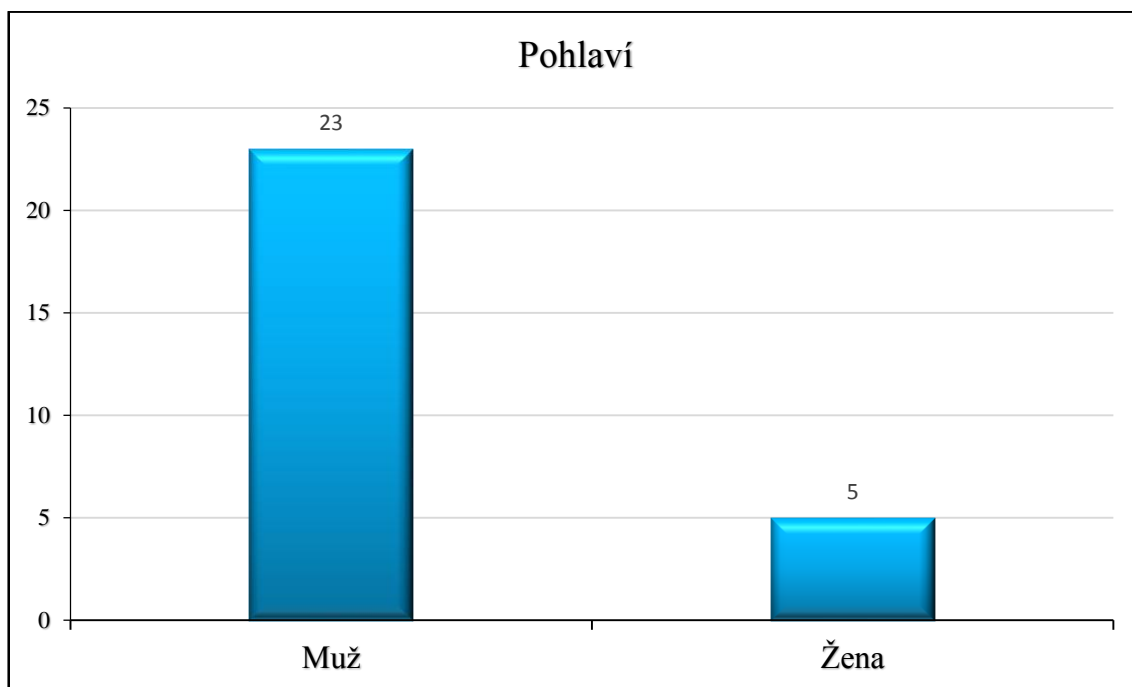
Graf č. 3 – Věk (vězeňští kaplani)

Zdroj: Vlastní výzkum

První otázka byla položena na základní demografický ukazatel - věk. Nejvíce odpovědí označovala možnost 51–60 let, celkem 10. Téměř podobný výsledek měla i možnost 41–50 let, celkem 9. Nikdo z respondentů neoznačil možnost do 30 let.

Graf č. 3 znázorňuje, že vězeňskou službu vykonávají převážně kaplani ve středním a vyšším věku.

2) Pohlaví (vězeňští kaplani)

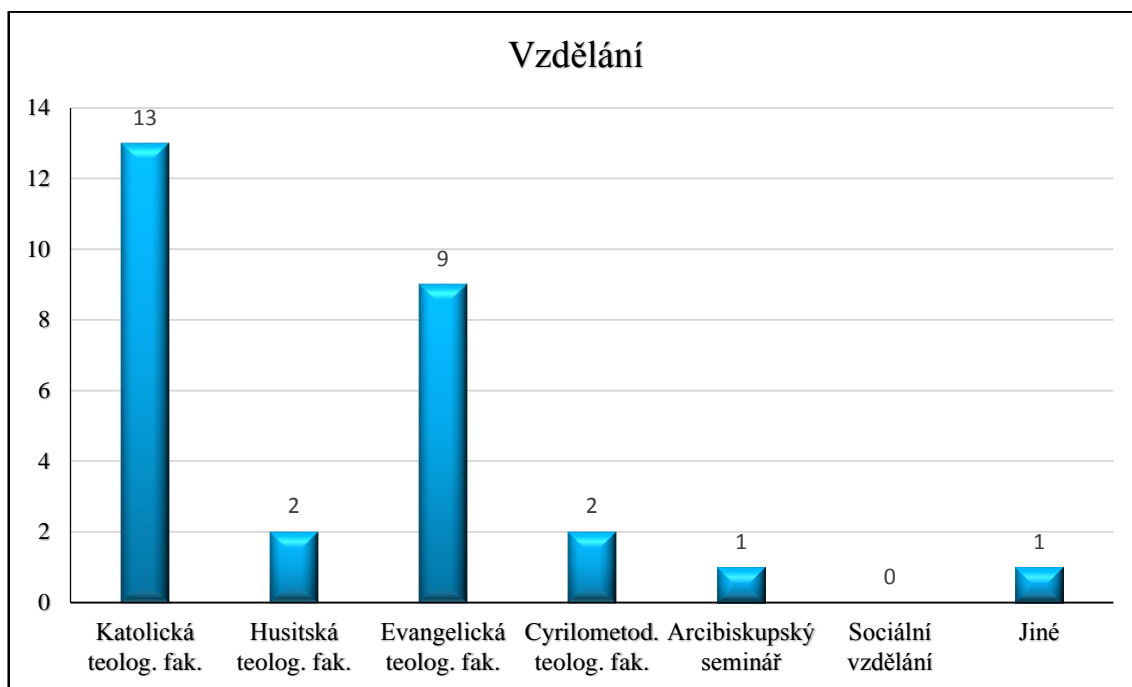
Graf č. 4 – Pohlaví (vězeňští kaplani)

Zdroj: Vlastní výzkum

Tato otázka měla zjistit, jaké je zastoupení žen a mužů v rámci Vězeňské duchovní služby. Mužů, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření, bylo 23, žen pouze 5.

Graf č. 4 znázorňuje, že Vězeňskou duchovní službu vykonává více mužů než žen.

3) *Vzdělání (vězeňští kaplani)*

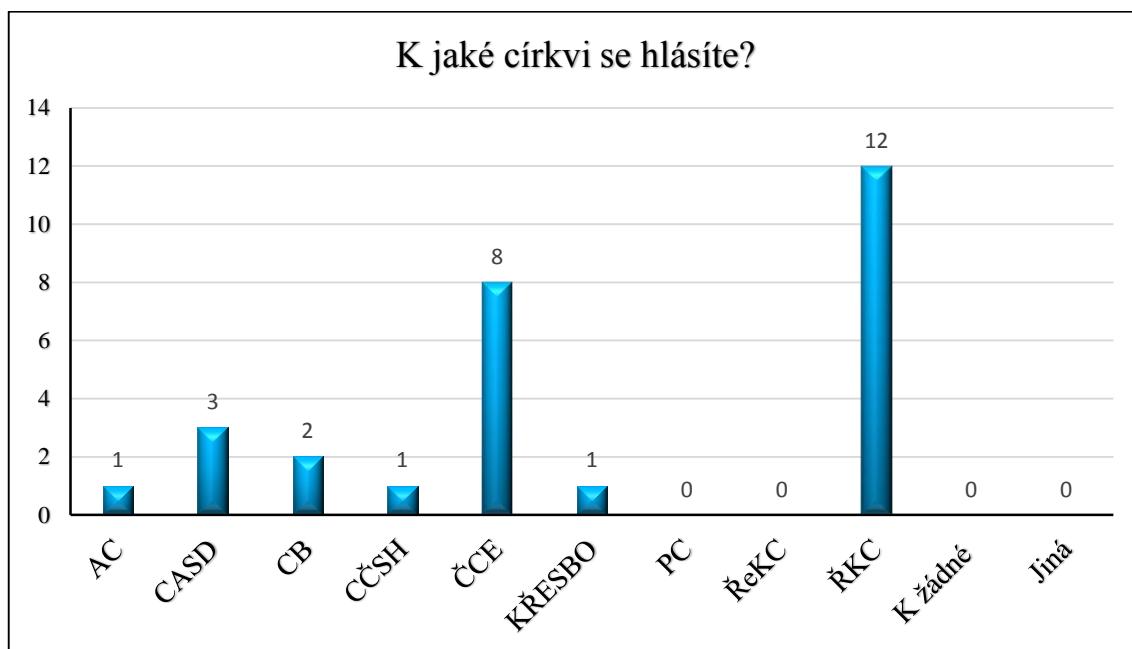
Graf č. 5 – Vzdělání (vězeňští kaplani)

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku týkající se vzdělání, nejvíce vězeňských kaplanů z dotazníkového šetření odpovídalo, že vystudovalo Katolickou teologickou fakultu (13) a Evangelickou teologickou fakultu (9), dohromady 22 kaplanů. Další odpovědi byly v množství od jedné do dvou. Mezi jinými odpověďmi byla Univerzita Mateje Bela v Banské Bystrici nebo Fakulta technologická na škole Vysoké učení technické v Brně.

Graf č. 5 znázorňuje, že nejčastější odpověď na tuto otázku byla Katolická teologická fakulta.

4) K jaké církvi se hlásíte?

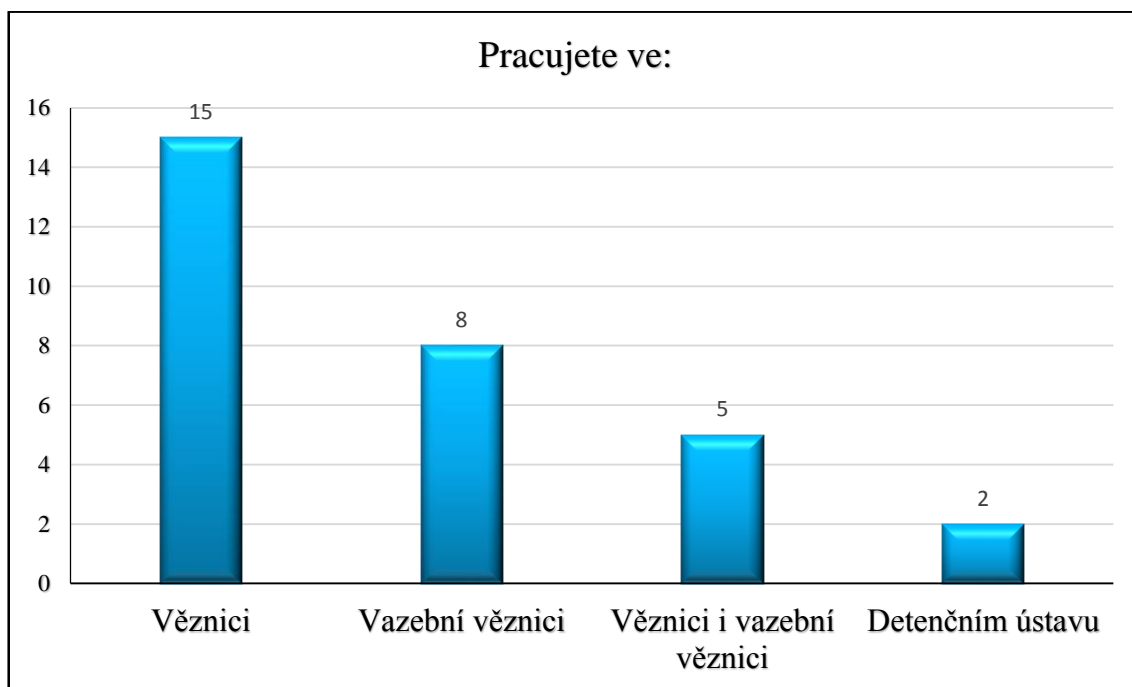
Graf č. 6 – K jaké církvi se hlásíte?

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka číslo čtyři se zabývá rozdělením vězeňských kaplanů do církve, ke které se hlásí. Nejvíce odpovídalo kaplanů z Římskokatolické církve, celkem 12 a dále vyšší četnost odpovědí byla zaznamenána u Českobratrské církve evangelické. Ostatní církve jsou zastoupeny v rámci 1 maximálně 3 kaplanů.

Graf č. 6 znázorňuje, že nejčastější odpověď na tuto otázku byla Římskokatolická církev.

5) *Pracujete ve:*

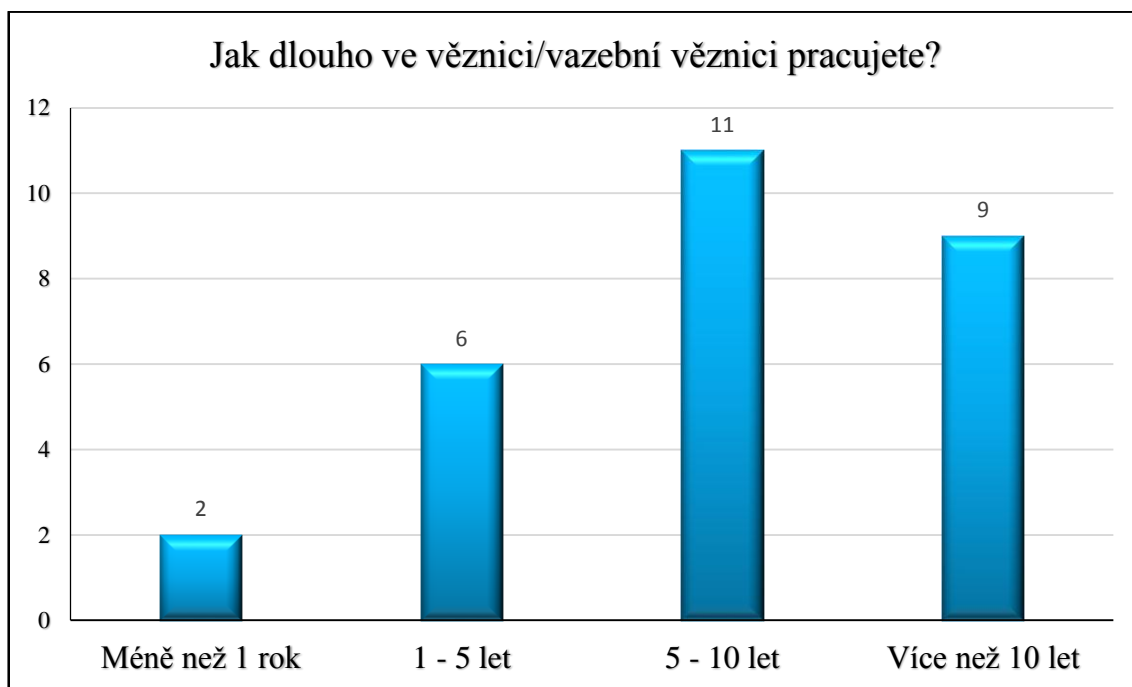
Graf č. 7 – Pracujete ve:

Zdroj: Vlastní výzkum

Cílem páté otázky bylo zjistit, v jakém zařízení vězeňští kaplani vykonávají Vězeňskou duchovní službu. Nejvíce odpovědí obsahuje první možnost, tzn. práce ve věznici, která zahrnuje 15 odpovědí. V České republice jsou dva detenční ústavy, proto z grafu č. 7 je zřejmé, že v obou je poskytována Vězeňská duchovní služba. Po sečtení odpovědí v grafu č. 7, vyjde výsledek 30, protože dva kaplani odpovídali, že pracují zároveň ve věznici i detenčním ústavu současně.

Graf č. 7 znázorňuje, že pouze ve věznici pracuje 15 kaplanů a ještě 5 dalších pracuje zároveň ve věznici i vazební věznici.

6) *Jak dlouho ve věznici/vazební věznici pracujete?*

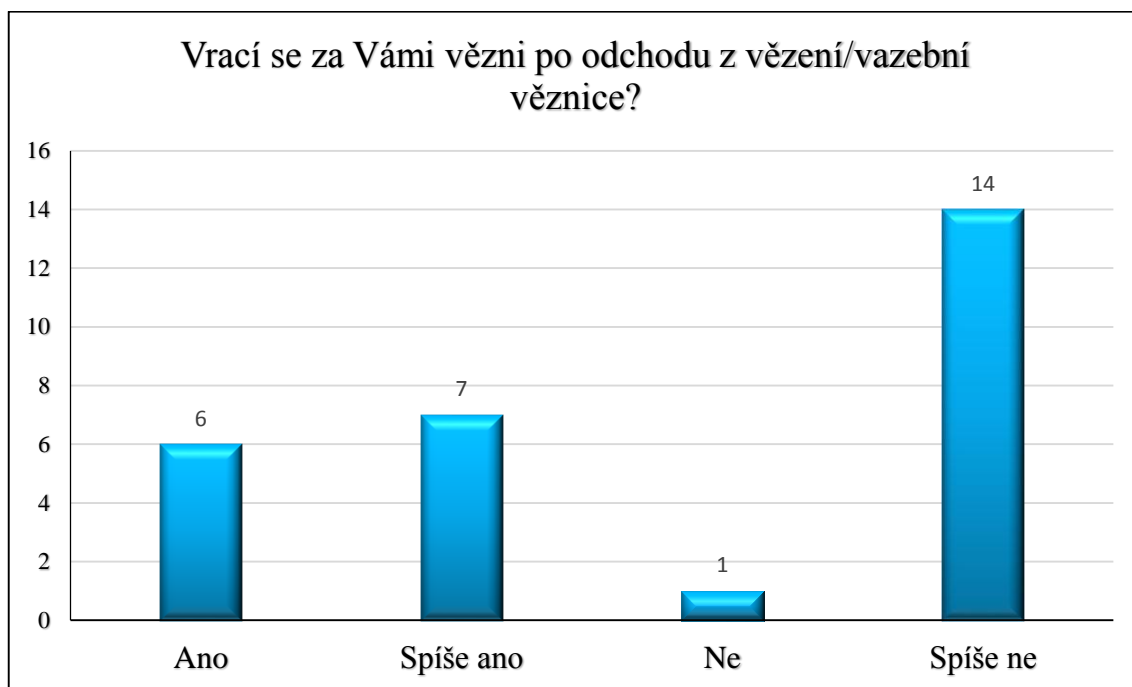
Graf č. 8 – Jak dlouho ve věznici/vazební věznici pracujete?

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka číslo šest dává přehled o tom, jak dlouho vězeňští kaplani pracují ve věznici, vazební věznici nebo detenčním ústavu. Nejčastěji byla označena možnost 5-10 let, celkem jedenáctkrát, odpovědí na možnost více než 10 let bylo jen o dvě méně, tedy 9. Úplně nejmenší počet odpovědí zahrnuje možnost méně než 1 rok, pouze dvě.

Graf č. 8 znázorňuje, že převážná většina vězeňských kaplanů pracuje ve věznici nebo vazební věznici déle než 5 let.

7) *Vrací se za Vámi vězni po odchodu z vězení/vazební věznice?*

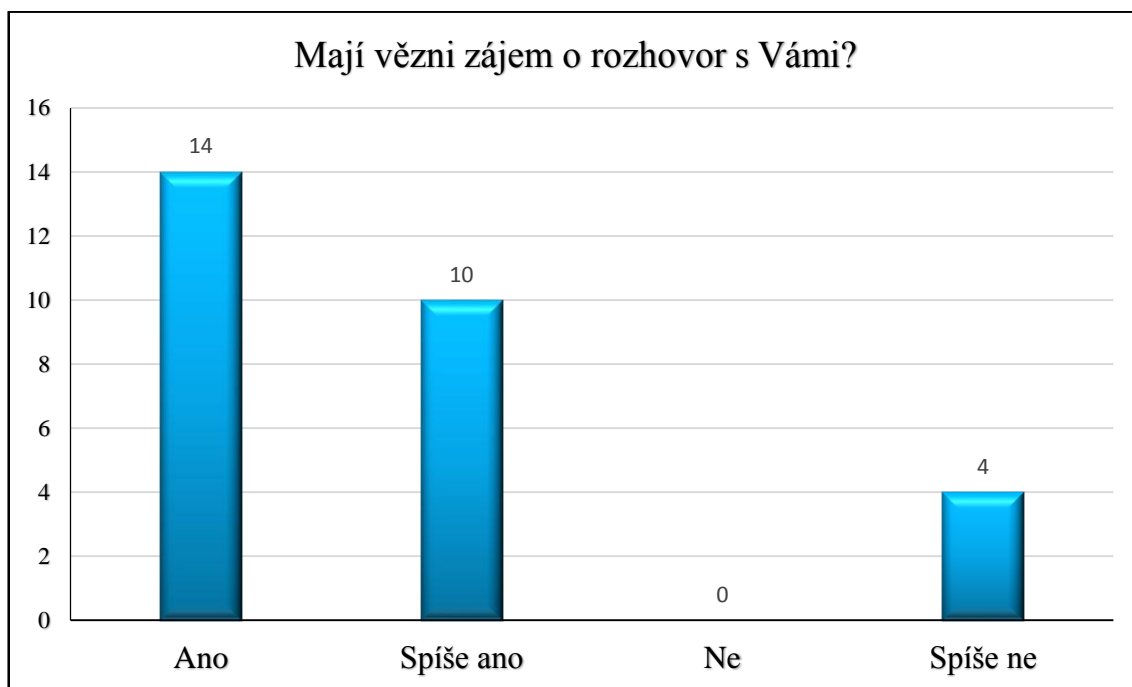
Graf č. 9 – Vrací se za Vámi vězni po odchodu z vězení / vazební věznice?

Zdroj: Vlastní výzkum

Sedmá otázka sloužila k zjištění, zda odsouzení nebo obvinění mají potřebu se za vězeňskými kaplany znovu vracet, třeba pro pomoc nebo radu. Nejčastěji je v grafu č. 9 označena poslední možnost *Spíše ne*, zahrnuje celkem 14 odpovědí. Možnost *Spíše ano* a *Ano* jsou v podobném početním zastoupení, tedy 6 a 7 odpovědí.

Graf č. 9 znázorňuje, že odsouzení nebo obvinění se po odchodu z vězení spíše nevrací za vězeňskými kaplany, ale po sečtení možností *Spíše ano* a *Ano* (13), lze vidět, že se pachatelé také z velké části vrací.

8) *Mají vězni zájem o rozhovor s Vámi?*

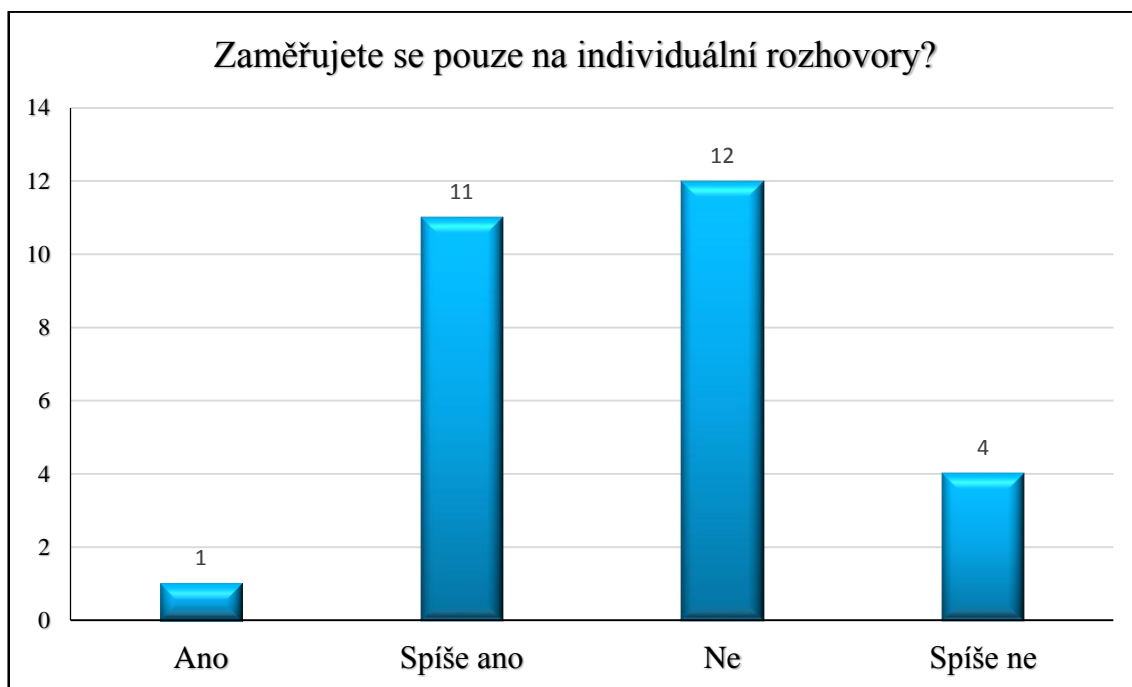
Graf č. 10 – Mají vězni zájem o rozhovor s Vámi?

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka číslo osm dává přehled o tom, jestli vězni chtějí vůbec komunikovat s vězeňskými kaplany a mají zájem o rozhovor. Z grafu č. 10 je patrné, že většina vězňů má zájem o rozhovory s kaplany. Možnost *Ano* označilo nejvíce kaplanů, tedy 14, možnost *Spíše ano* označilo 10 kaplanů.

Graf č. 10 znázorňuje, že převážná většina vězňů, má zájem o rozhovor s vězeňským kaplanem.

9) *Zaměřujete se pouze na individuální rozhovory?*

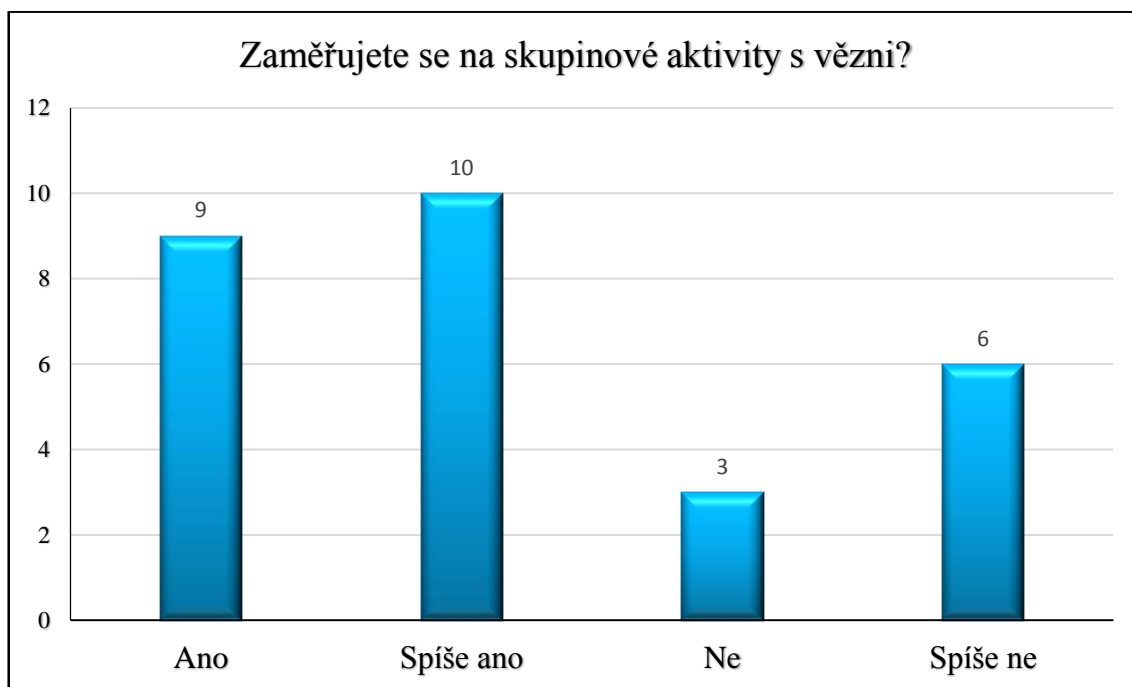
Graf č. 11 – Zaměřujete se pouze na individuální rozhovory?

Zdroj: Vlastní výzkum

Podstatou otázky číslo devět bylo zjistit, zda vězeňští kaplani ke své práci používají pouze individuální rozhovory nebo využívají i jiné možnosti pastorače. Nejčastěji označenou odpovědí je možnost *Ne*, celkem 12, ale jen o jednu odpověď méně má možnost *Spíše ano*, celkem 11.

Graf č. 11 je velmi vyrovnaný u odpovědí *Spíše ano* a *Ne*. Sečtení odpovědí *Ne* a *Spíše ne*, dává nadpoloviční většinu, to znamená, že většina kaplanů se nezaměřuje pouze na individuální rozhovory.

10) Zaměřujete se na skupinové aktivity s vězni?

Graf č. 12 – Zaměřujete se na skupinové aktivity s vězni?

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka číslo deset se podobně jako předchozí otázka zaměřuje na práci s vězni, ale tentokrát z pohledu skupinových aktivit. Nejvíce odpovědí je vidět na prvních dvou možnostech v grafu č. 12. Možnost *Spíše ano* zvolilo 10 vězeňských kaplanů, možnost *Ano*, jen o jednoho méně. Nejméně je označena možnost *Ne*, a to třikrát.

Graf č. 12 znázorňuje, že vězeňští kaplani se vedle individuálních rozhovorů zaměřují i ve velké míře na skupinové aktivity.

11) Pokud jste u předchozí otázky odpověděl/a ano, spíše ano, spíše ne o jaké konkrétní aktivity se jedná? Pokud jste odpověděl/a ne, přeskočte otázku.

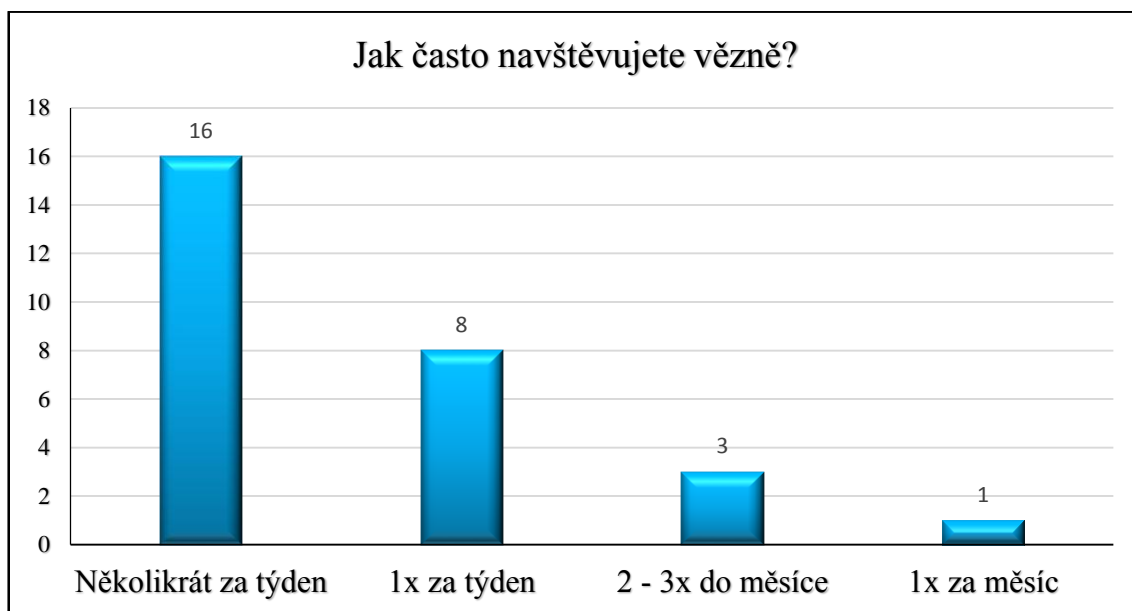
Graf č. 13 – Pokud jste u předchozí otázky odpověděl/a ano, spíše ano, spíše ne o jaké konkrétní aktivity se jedná? Pokud jste odpověděl/a ne, přeskočte otázku.

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka číslo jedenáct navazuje na předchozí otázku a je jednou z otevřených otázek v dotazníku, ve které každý mohl uvést skupinové aktivity, které používá při své práci. Jako nejčastější skupinovou aktivitu uvedlo 12 vězeňských kaplanů *Bohoslužbu*, dále s polovičním množstvím odpovědí je na druhém místě uváděna *Biblická hodina* a o jednu odpověď méně obsahují *Rozhovory nad Bibli*. Další odpovědi jsou zastoupeny v minimálním množství.

Graf č. 13 znázorňuje, že při skupinovém shromáždění vězeňští kaplani nejčastěji vykonávají bohoslužbu.

12) *Jak často navštěvujete vězně?*

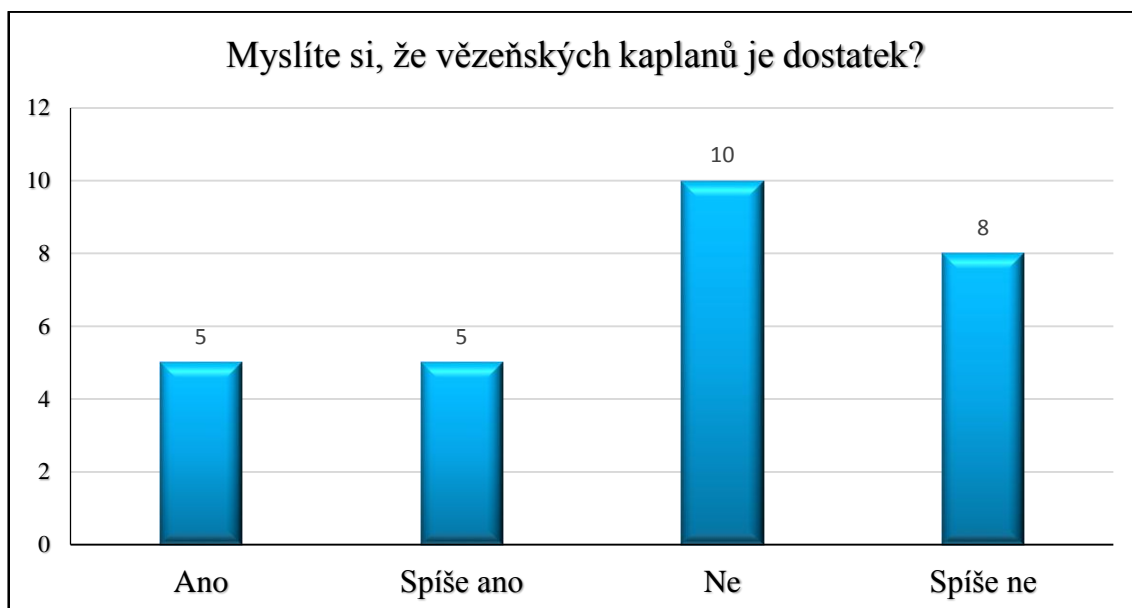
Graf č. 14 – Jak často navštěvujete vězně

Zdroj: Vlastní výzkum

Cílem otázky číslo dvanáct, bylo zjistit, jak často se vězeňští kaplani stýkají a pracují s trestanými ve věznici, vazební věznici nebo detenčním ústavu. Na možnost *Několikrát za týden* odpovědělo celkem 16 z 28 dotazovaných, o polovinu méně odpovědí obsahovala možnost *1x za týden*, další odpovědi byly zastoupeny v malém množství.

Graf č. 14 znázorňuje, že vězeňští kaplani navštěvují vězně několikrát za týden.

13) *Myslíte si, že vězeňských kaplanů je dostatek?*

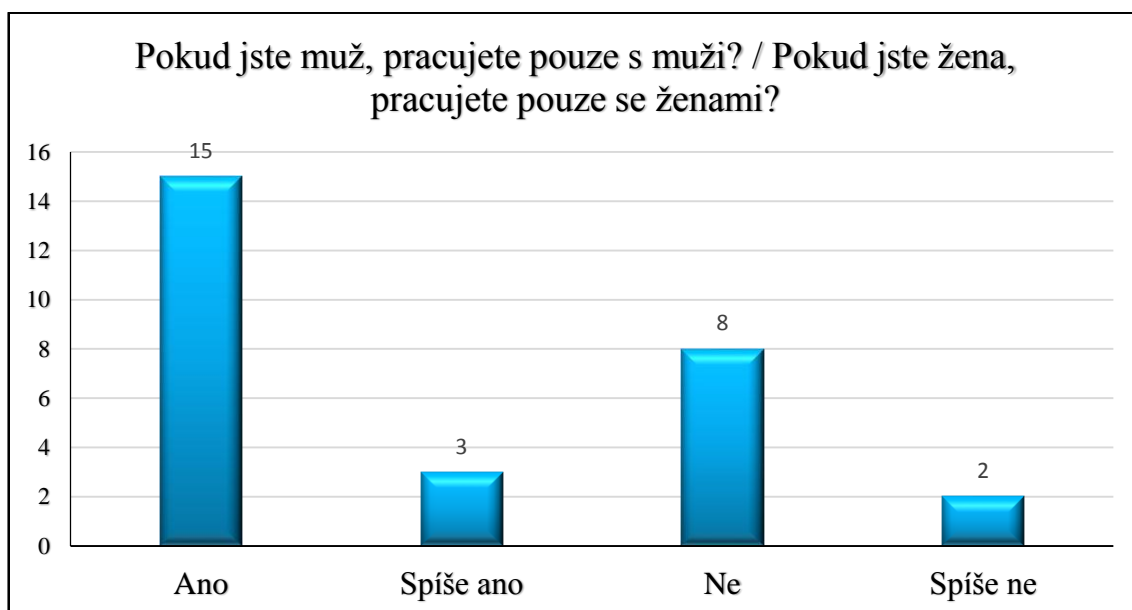
Graf č. 15 – Myslíte si, že vězeňských kaplanů je dostatek?

Zdroj: Vlastní výzkum

Třináctá otázka, má vyjádřit názor vězeňských kaplanů na to, zda jsou dostatečně zastoupeny ve svých řadách a tím pádem jsou schopni pokrýt všechny vězně, kteří potřebují jejich službu. Odpověď s možností *Ne*, uvedlo 10 kaplanů, o dvě odpovědi méně má možnost *Spíše ne*. Možnosti *Ano* a *Spíše ano* dostali stejné množství odpovědí - 5.

Graf č. 15 znázorňuje, že je nedostatek vězeňských kaplanů z jejich vlastního pohledu.

14) Pokud jste muž, pracujete pouze s muži? / Pokud jste žena, pracujete pouze se ženami?

Graf č. 16 – Pokud jste muž, pracujete pouze s muži? / Pokud jste žena, pracujete pouze se ženami?

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka číslo čtrnáct měla zjistit, zda vězeňští kaplani pracují pouze s obviněnými nebo odsouzenými stejného pohlaví, či nikoliv. V grafu č. 16 je vidět, že nejčastější odpověď na danou otázku byla možnost *Ano*, na kterou odpovědělo 15 kaplanů. Jako další nejčastěji označovaná odpověď byla možnost *Ne*.

Graf č. 16 znázorňuje, že převážná většina kaplanů pracuje s obviněnými nebo odsouzenými stejného pohlaví.

15) *Setkal/a jste se někdy s odmítnutím ze strany vězňů z toho důvodu, že jste muž/žena?*

Graf č. 17 – Setkal/a jste se někdy s odmítnutím ze strany vězňů z toho důvodu, že jste muž/žena?

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka číslo patnáct souvisí s předchozí otázkou číslo 14 a je zaměřena na odmítnutí spolupráce odsouzených nebo obviněných s vězeňskými kaplany z důvodu odlišného pohlaví. Z grafu č. 17 je jasně patrné, že nadpoloviční většinu všech odpovědí získala možnost *Ne*, a to celkem od 23 dotazovaných. 3 vězeňští kaplani uvedli, že se již s odmítnutím z důvodu odlišného pohlaví setkali.

Graf č. 17 znázorňuje, že převážné většině odsouzených nebo obviněných nezáleží na tom, zda vězeňský kaplan je stejného nebo odlišného pohlaví než je on sám.

16) Jsou vězni, s kterými se setkáváte převážně ateisté?

Graf č. 18 – Jsou vězni, s kterými se setkáváte převážně ateisté?

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka číslo šestnáct zjišťuje, zda se vězni považují z pohledu vězeňských kaplanů za ateisty. Odpovědi na tuto otázku jsou velmi vyrovnané. Nejvíce odpovědí získala možnost *Ano* a to celkem 9, jen o jednu odpověď méně obsahuje možnost *Spíše ano*, a opět o jednu odpověď méně možnost *Spíše ne*. Nejmenší počet odpovědí, tedy 4, obsahovala možnost *Ne*.

Graf č. 18 znázorňuje, že vězni se kterými vězeňští kaplani pracují, jsou převážně nebo spíše ateisté.

17) *Stává se, že vězeň, díky rozhovorům s Vámi uvěří v Boha?*

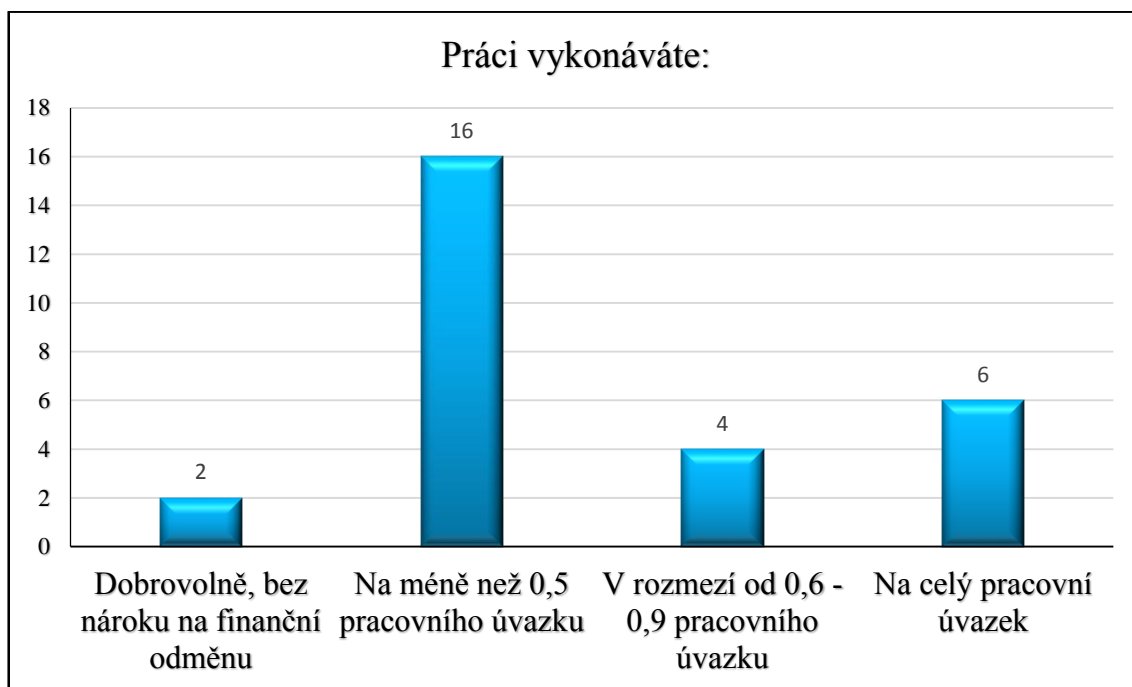
Graf č. 19 – Stává se, že vězeň, díky rozhovorům s Vámi uvěří v Boha?

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka číslo sedmnáct ukazuje na to, jak vězeňský kaplan dokáže zapůsobit na vězně z náboženského pohledu a zároveň na to, zda vězeň dokáže změnit postoj z ateistického smýšlení a uvěří v Boha. Největší počet odpovědí, celkem 12, získala možnost *Spíše ne*. Možnost *Ano* a *Spíše ano* mají podobný počet odpovědí – 7 a 6. Nejméně odpovědí získala možnost *Ne* - 3.

Graf č. 19 vyjadřuje, že většina vězňů spíše neuvěří v Boha po rozhovoru s vězeňským kaplanem.

18) Práci vykonáváte:

Graf č. 20 – Práci vykonáváte:

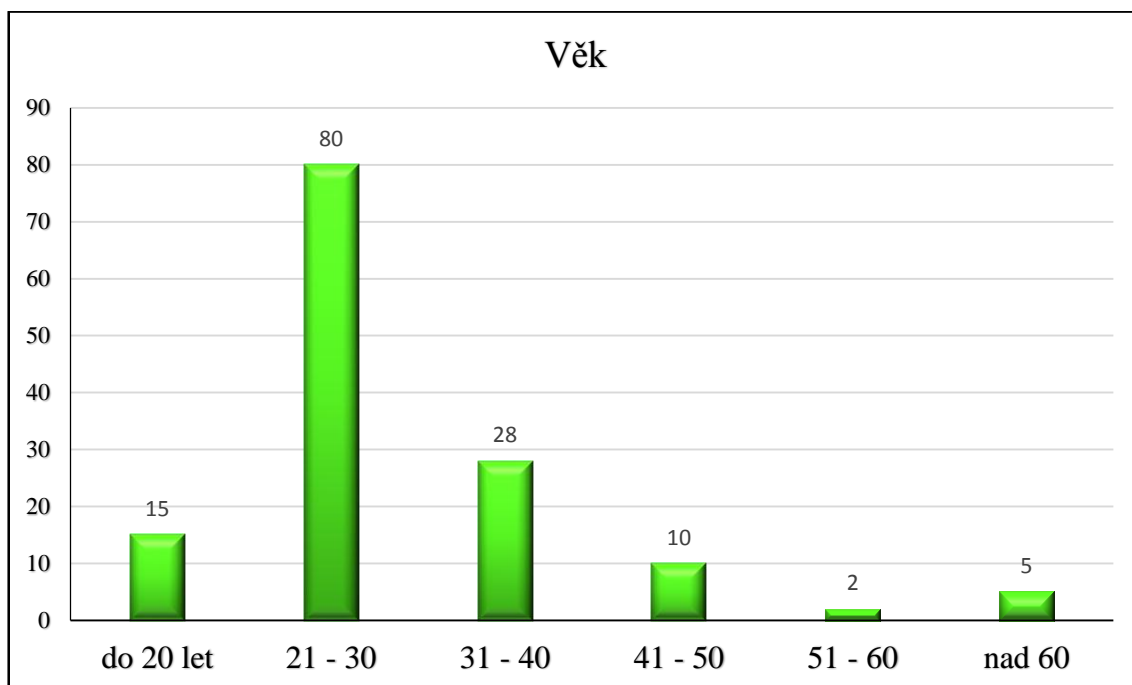
Zdroj: Vlastní výzkum

Osmnáctá otázka, podává informace o poskytnutí finanční odměny vězeňským kaplanům za vykonávání vězeňské duchovní služby. Z grafu č. 20 vyplývá, že nejčastěji označovaná možnost je práce *na méně než 0,5 pracovního úvazku*, takto odpovědělo 16 vězeňských kaplanů. 6 vězeňských kaplanů vykonává práci *na celý úvazek* a 2 *dobrovolně, bez nároku na finanční odměnu*.

Graf č. 20 znázorňuje, že převážná většina vězeňských kaplanů vykonává práci vězeňské duchovní služby *na méně než 0,5 pracovního úvazku*.

4.2 Výsledky dotazníků předkládané veřejnosti

1) Věk (veřejnost)

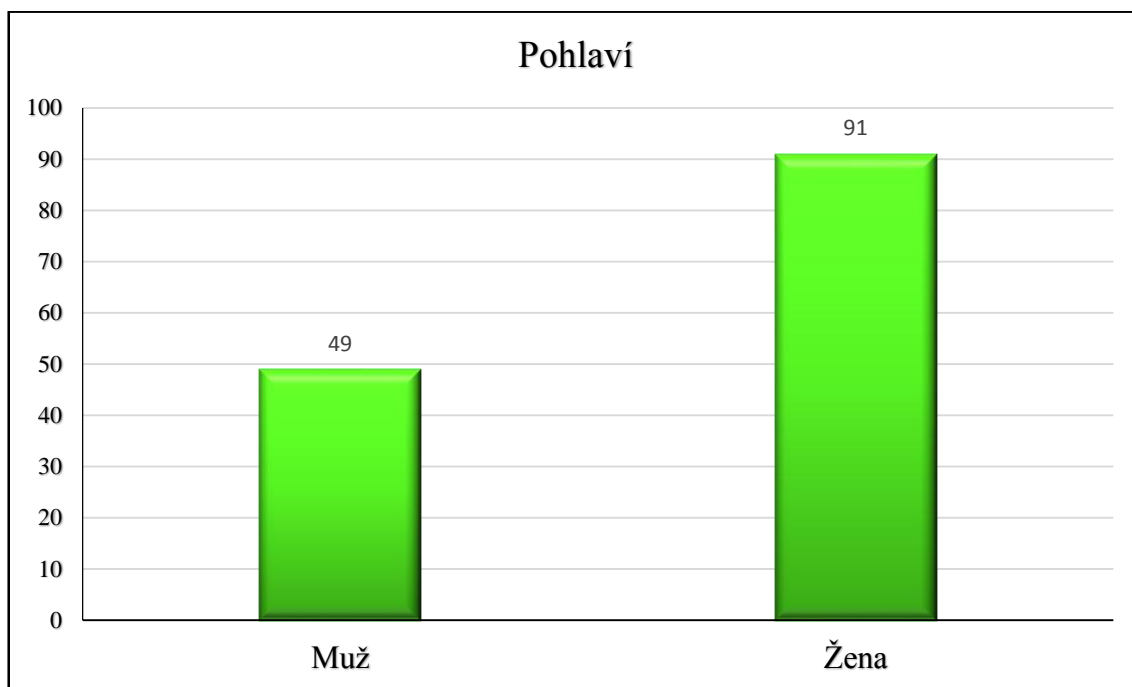
Graf č. 21 – Věk (veřejnost)

Zdroj: Vlastní výzkum

První tři následující otázky z dotazníku pro laickou veřejnost se shodují s dotazníkem pro vězeňské kaplany. Z grafu č. 21 lze vidět, že nejvíce respondentů zvolilo možnost 21–30 let, jedná se o 80 osob (51,7 %). Další věková skupina, která nejčastěji vyplňovala dotazník, byla ve věku 31–40 let, celkem 28 respondentů (20 %).

Graf č. 21 znázorňuje, že největší počet respondentů, kteří dotazník vyplnili, byly osoby ve věkovém rozmezí od 21 do 30 let.

2) Pohlaví (veřejnost)

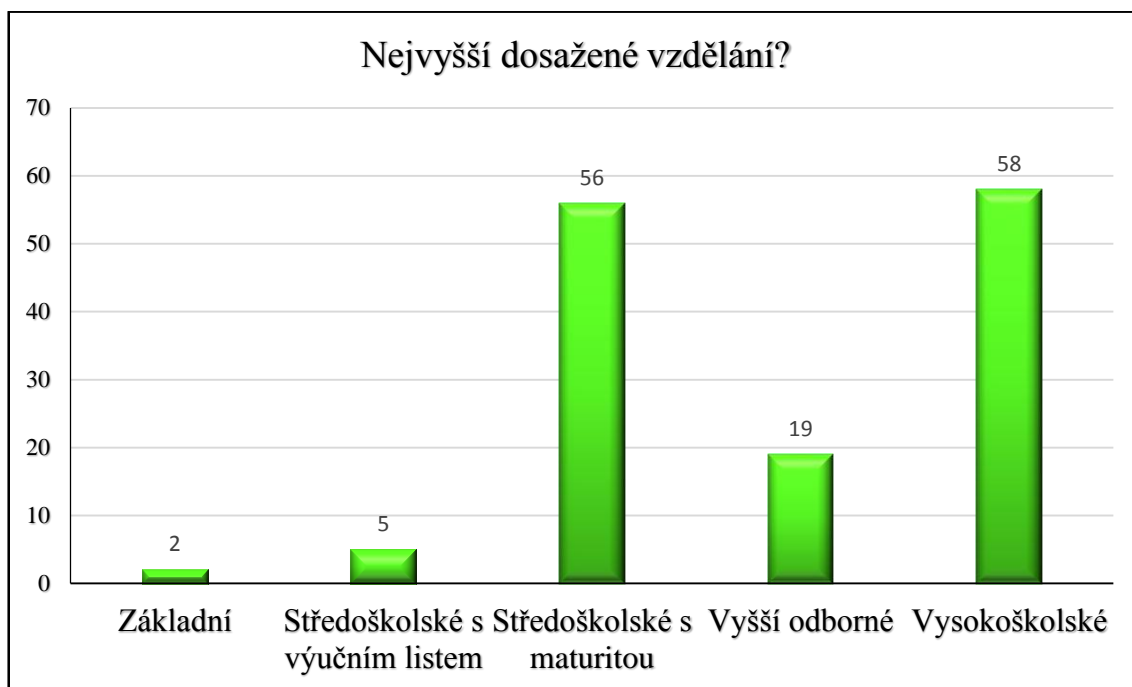
Graf č. 22 – Pohlaví (veřejnost)

Zdroj: Vlastní výzkum

Druhá otázka měla za cíl zjistit, jaké množství žen a mužů se zapojilo do dotazníkového šetření. Z grafu č. 22 vyplývá, že odpovídalo 91 žen (65 %) a 49 mužů (35 %).

Graf č. 22 znázorňuje, že větší část respondentů tvoří ženy a to dohromady 65 %.

3) Nejvyšší dosažené vzdělání? (veřejnost)

Graf č. 23 – Nejvyšší dosažené vzdělání? (veřejnost)

Zdroj: Vlastní výzkum

Třetí otázka se zaměřovala na zjištění vzdělanosti respondentů. Nejčastěji odpovídali respondenti s dokončeným vysokoškolským vzděláním, celkem 58 osob (41,4 %) a respondenti s dokončeným středoškolským vzděláním s maturitou, celkem 56 osob (40 %).

Graf č. 23 znázorňuje, že dotazník vyplnilo nejvíce respondentů s dokončeným vysokoškolským nebo středoškolským vzděláním s maturitou.

4) *Považujete se za ateistu?*

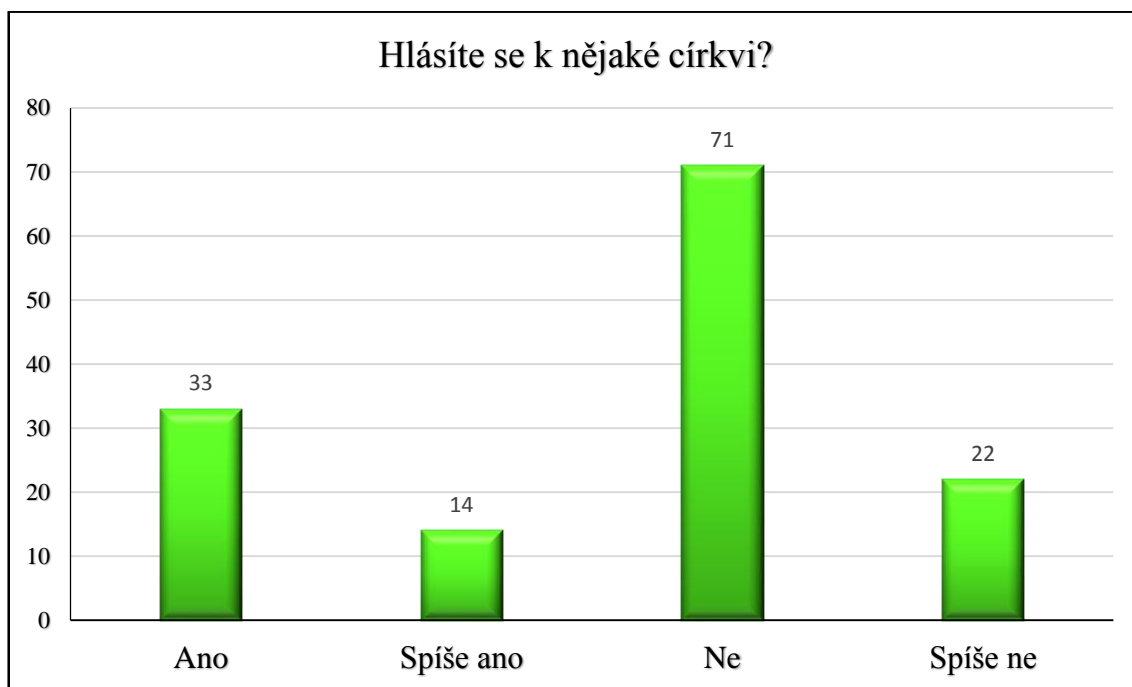
Graf č. 24 – Považujete se za ateistu?

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka číslo čtyři se zaměřuje na to, zda respondenti věří nebo nevěří v Boha, tzn., zda se považují za ateistu či nikoliv. Jak ukazuje graf č. 24, odpovědi jsou velmi vyrovnané. Nejvíce odpovědí získala možnost *Spíše ano*, dohromady 46 (32,9 %), jen o jednu méně odpověď obsahuje možnost *Ne*, tedy 45 (32,1 %). Možnost *Ano*, získala také poměrně velké množství odpovědí 33 (23,6 %).

Graf č. 24 znázorňuje, že větší část osob se spíše považuje za ateisty.

5) *Hlásíte se k nějaké církvi?*

Graf č. 25 – Hlásíte se k nějaké církvi?

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka číslo pět se zaměřuje na to, zda se respondenti hlásí k některé z církví. Polovinu z přijatých odpovědí obsahuje možnost *Ne*, celkem 71 (50,7 %). Možnost *Ano* s 33 odpověďmi (23,6 %) je druhá s nejvyšším počtem odpovědí. Ostatní možnosti jsou zastoupeny v menším množství.

Graf č. 25 znázorňuje, že největší počet respondentů z dotazníkového šetření se nehlásí k žádné církvi.

6) *Pokud jste na předchozí otázku odpověděl/a ano/spíše ano, uveďte ke které.*

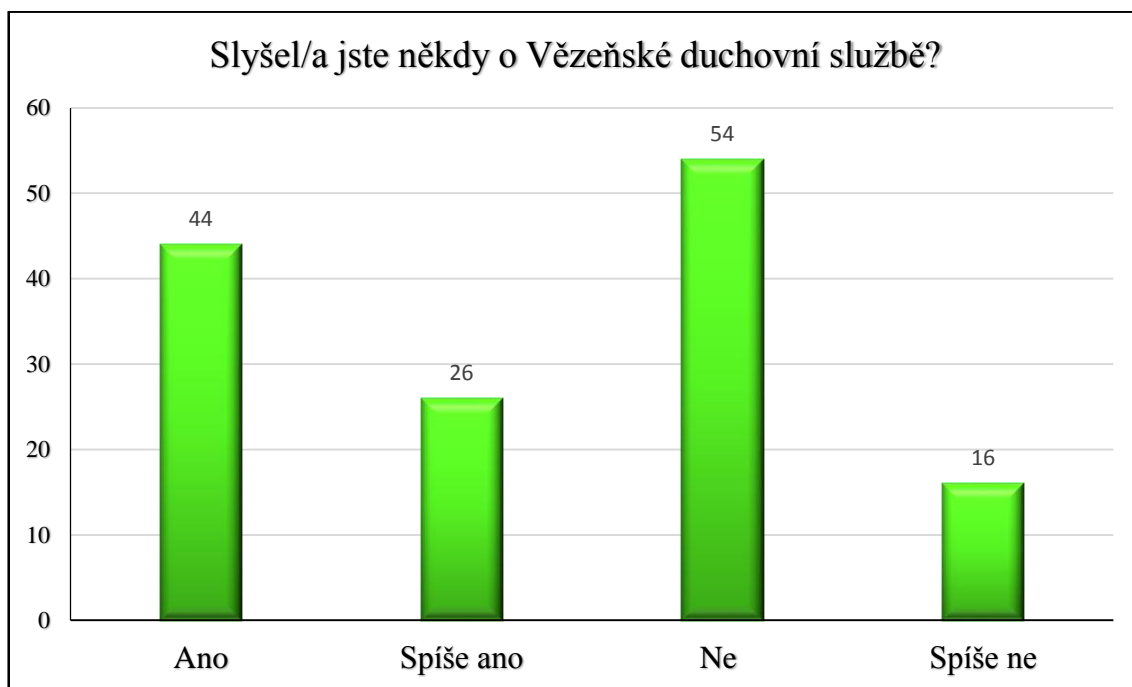
Graf č. 26 – Pokud jste na předchozí otázku odpověděl/a ano/spíše ano, uveďte ke které.

Zdroj: Vlastní výzkum

Otevřená otázka číslo šest souvisí s předchozí otázkou a zjišťuje, k jaké církvi se respondenti hlásí, pokud na předchozí otázku odpověděli kladně. Odpověď *Ano* nebo *Spíše ano* zvolilo u předchozí otázky 47 respondentů a z nich 46 uvedlo církev, ke které se řadí. V grafu č. 26 lze vidět, že nejvíce odpovědí obsahovala možnost Římskokatolická církev, kterou volilo 37 respondentů. Trojice respondentů uvedla, že se řadí k některé z křesťanských církví, ale neuvedla, o kterou se konkrétně jedná.

Graf č. 26 znázorňuje, že nejčastější církvi, kterou respondenti označovali je Římskokatolická církev.

7) *Slyšel/a jste někdy o Vězeňské duchovní službě?*

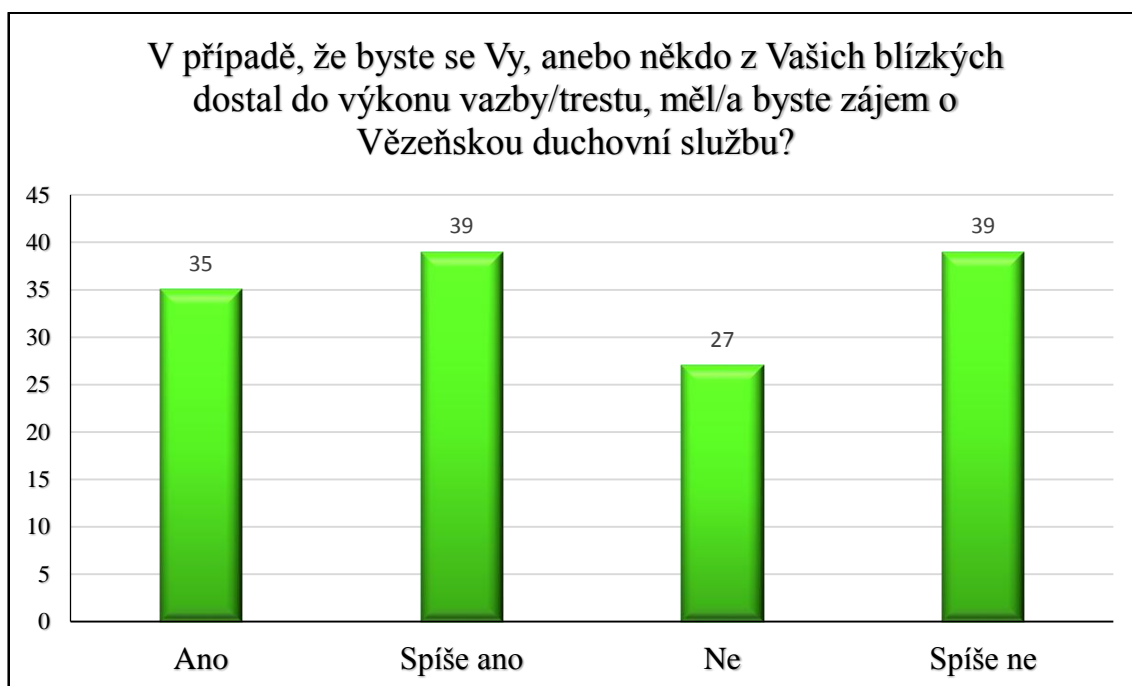
Graf č. 27 – Slyšel/a jste někdy o Vězeňské duchovní službě?

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka sedmá zjišťuje povědomí respondentů o Vězeňské duchovní službě a také to, zda se s tímto pojmem někdy setkali. Z grafu č. 27 lze vidět, že 54 respondentů (38,6 %) zvolilo možnost *Ne*, o deset respondentů méně (31,4 %) naopak volilo možnost *Ano*, tedy, že o Vězeňské duchovní službě již slyšeli nějaké informace. 26 respondentů (18,6 %) uvedlo, že o Vězeňské duchovní službě spíše slyšeli a dalších 16 (11,4 %) spíše neslyšeli.

Graf č. 27 znázorňuje, že největší počet respondentů označil možnost *Ne*, tzn., že nikdy o Vězeňské duchovní službě neslyšeli.

8) *V případě, že byste se Vy, anebo někdo z Vašich blízkých dostal do výkonu vazby/trestu, měl/a byste zájem o Vězeňskou duchovní službu?*

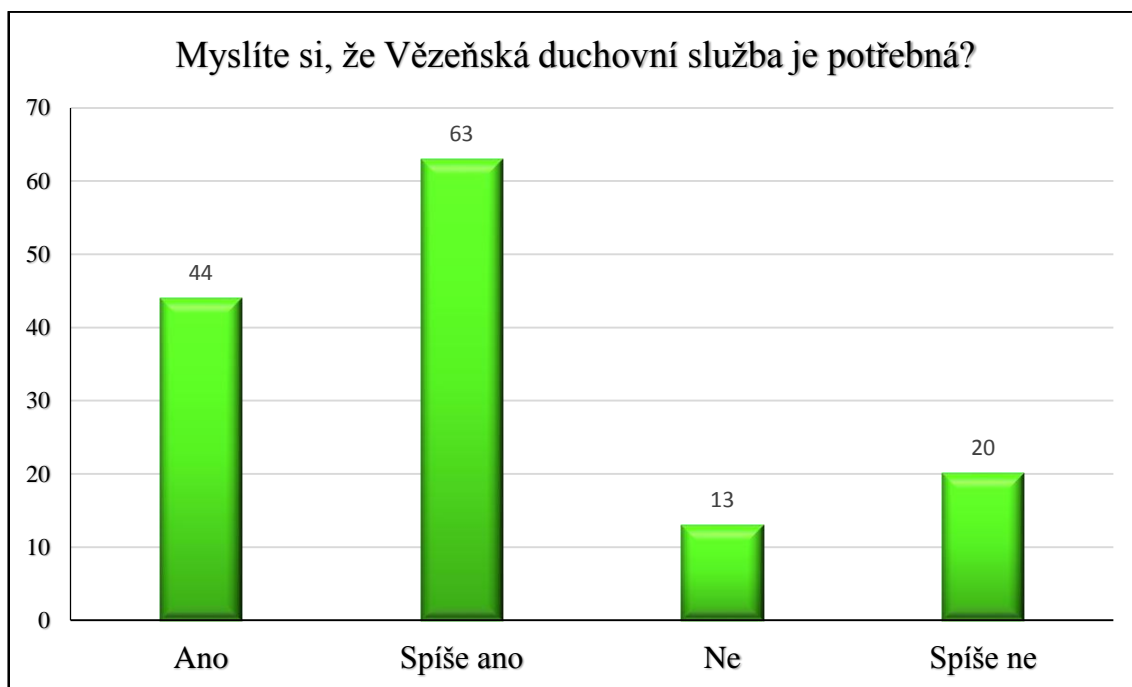
Graf č. 28 – V případě, že byste se Vy, anebo někdo z Vašich blízkých dostal do výkonu vazby/trestu, měl/a byste zájem o Vězeňskou duchovní službu?

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka číslo osm zjišťuje názor respondentů na to, zda oni sami nebo někdo z jejich blízkých, by měli zájem o Vězeňskou duchovní službu, pokud by se dostali do věznice nebo vazební věznice. Podle grafu č. 28 lze vidět, že odpovědi jsou velmi vyrovnané. Stejně množství odpovědí, získala možnost *Spíše ano* a *Spíše ne*, celkem 39 (27,9 %). Možnost *Ano* označilo jen o 4 respondenty méně (25 %), než předchozí dvě odpovědi.

Graf č. 28 znázorňuje, že stejný počet respondentů, by spíše o Vězeňskou duchovní službu zájem měl a zároveň spíše neměl.

9) *Myslíte si, že Vězeňská duchovní služba je potřebná?*

Graf č. 29 – Myslíte si, že Vězeňská duchovní služba je potřebná?

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka číslo devět vyjadřuje názor respondentů, na to zda je Vězeňská duchovní služba potřebná v systému vězeňství. Jako nejčastější odpověď v grafu č. 29 označilo 63 respondentů (45 %) možnost *Spíše ano*. Druhou nejčastěji vyplňovanou odpovědí byla možnost *Ano*, kterou zvolilo 44 respondentů (31,4 %). Nejméně hlasů získala možnost *Ne*, kterou označilo 13 respondentů (9,3 %).

Graf č. 29 znázorňuje, že většina respondentů se přiklání k názoru, že Vězeňská duchovní služba je spíše potřebná.

10) *Myslíte si, že odsouzení nebo obvinění využívají Vězeňskou duchovní službu?*

Graf č. 30 – Myslíte si, že odsouzení nebo obvinění využívají Vězeňskou duchovní službu?

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka desátá zjišťuje názor veřejnosti, zda si myslí, že odsouzení nebo obvinění využívají Vězeňskou duchovní službu. Graf č. 30 znázorňuje nejčastější odpověď *Spíše ne*, kterou označilo 62 respondentů (44,3 %). Druhou nejčastější odpovědí je možnost *Spíše ano*, kterou volilo 48 (34,3 %) dotazovaných. Další možnosti jsou oproti těmto dvou zastoupeny v malém počtu.

Graf č. 30 znázorňuje, že převážná většina respondentů si myslí, že odsouzení nebo obvinění spíše Vězeňskou duchovní službu nevyužívají.

11) Myslíte si, že Vězeňská duchovní služba pomáhá vězňům zařadit se po propuštění z vězení do běžného života?

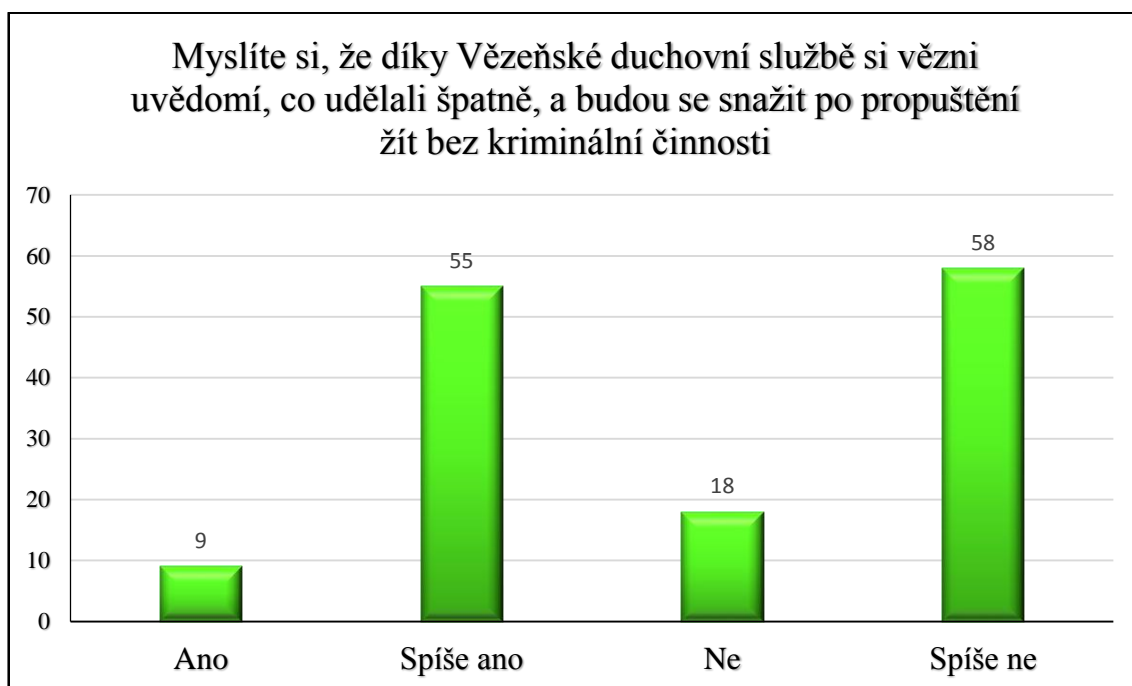
Graf č. 31 – Myslíte si, že Vězeňská duchovní služba pomáhá vězňům zařadit se po propuštění z vězení do běžného života?

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka jedenáctá zjišťuje názor dotazovaných respondentů, zda si myslí, že Vězeňská duchovní služba může pomoci vězňům zařadit se po propuštění z vězení do běžného života. Podle grafu č. 31 nejvíce respondentů zvolilo možnost *Spíše ano*, a to celkem 58 (41,4 %), druhou nejčastější odpovědí je opak té první, tedy *Spíše ne*, kterou volilo 41 respondentů (29,3 %).

Graf č. 31 znázorňuje, že nejvíce respondentů si myslí, že Vězeňská duchovní služba spíše pomáhá vězňům zařadit se po propuštění z vězení do běžného života.

12) *Myslíte si, že díky Vězeňské duchovní službě si vězni uvědomí, co udělali špatně, a budou se snažit po propuštění žít bez kriminální činnosti?*

Graf č. 32 – Myslíte si, že díky Vězeňské duchovní službě si vězni uvědomí, co udělali špatně, a budou se snažit po propuštění žít bez kriminální činnosti?

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka dvanáctá vyjadřuje názor respondentů, zda Vězeňská duchovní služba pomáhá k tomu, aby si vězni uvědomili, co udělali špatně a po propuštění z věznic se už nedopouštěli kriminální činnosti. Z grafu č. 32, lze vidět, že odpovědi *Spíše ne* a *Spíše ano*, jsou velmi vyrovnané. Možnost *Spíše ne* označilo 58 respondentů (41,4 %) a možnost *Spíše ano* volilo 55 respondentů (39,3 %). Na další možnosti respondenti odpovídali v menším množství.

Graf č. 32 znázorňuje, že respondenti si z větší části spíše nemyslí, že díky Vězeňské duchovní službě si vězni uvědomí, co udělali špatně a po propuštění se budou snažit žít bez kriminální činnosti.

5 Diskuse

K tomu, abych mohla analyzovat dostupnost vězeňské duchovní péče ve věznicích, vazebních věznicích ČR a detenčních ústavech a zároveň mohla odpovědět na výzkumnou otázku, zda je dostupnost Vězeňské duchovní služby v ČR dostatečná, rozeberu několik otázek z dotazníkových šetření. Z dotazníků předkládaným vězeňským kaplanům jsem vybrala bližší rozebrání otázek číslo 8, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 17, 19 a jejich vzájemných souvislostí.

Odpověď na druhou důležitou otázku, kterou jsem si položila na začátku práce, a která se týká informovanosti veřejnosti o Vězeňské duchovní službě, jsem zjistila z dotazníku, který vyplňovali občané z veřejnosti. Zde jsem jako nejdůležitější zvolila otázky číslo 4, 7, 9, 10, 11, 12, které v další části práce uvedu do vzájemných souvislostí a provedu podrobnou analýzu odpovědí na tyto otázky.

Analýza dotazníků vězeňských kaplanů

Osmá otázka zjišťovala, zda vězni mají zájem o rozhovor s vězeňským kaplanem. Tuto otázku považuji za důležitou z toho úhlu pohledu, zda vězni vůbec chtějí využívat duchovní službu a mají zájem o spirituální pomoc a další vzdělávání v této oblasti. Graf č. 10, který byl sestaven, na základě osmé otázky ukazuje, že vězni buď mají, anebo spíše mají zájem o rozhovor s duchovním. Takto odpovědělo celkem 24 vězeňských kaplanů a to také koresponduje s Martinkem (2016), který ve své knize uvádí shodu v názoru vězeňských kaplanů, že lidé ve výkonu vazby nebo trestu jsou často přístupnější k duchovním otázkám, než lidé v běžné populaci. Déle charakterizuje tři hlavní příčiny, proč k tomu dochází. Jedním z těchto důvodů je větší potřeba spirituálních úkonů, které představují tradici v tzv. „lidové zbožnosti“, ke které se odsouzení nebo obvinění často ve výkonu trestu nebo vazby přiklánějí. Spirituální úkony představují např. nošení medailonek nebo křížků, vykrápění cely svččenou vodou či modlitbu růžence. Další příčinou, proč se odsouzení nebo obvinění přiklánějí více k duchovnímu smýšlení, může být hledání pomoci při vyrovnávání se s vlastní vinou a také izolovanost od okolního světa.

Otázky devět, deset a jedenáct spolu úzce souvisí, proto je budu rozebírat dohromady. Všechny tyto otázky mají společné jádro, a tím je činnost vězeňských kaplanů při práci s odsouzenými. V deváté otázce jsem se ptala na to, zda se duchovní zaměřují pouze na individuální rozhovory. Nadpoloviční většina, celkem 16 vězeňských kaplanů odpovědělo, že *Ne* nebo *Spíše ne*. Na otázku číslo deset, zda se zaměřují

na skupinové aktivity s vězni, odpovědělo 19 kaplanů *Ano* nebo *Spíše ano*. Rozdíl tří odpovědí v těchto otázkách může být zapříčiněn tím, že u otázky 9 mohli odpovídat, že se spíše zaměřují na individuální rozhovory, ale zároveň v menší míře organizují i skupinové aktivity. Martinek (2016) uvádí, že hlavní činnost, kterou vězeňští kaplani vykonávají, spočívá v individuálních pastoračních rozhovorech a organizování skupinových aktivit. Přibližně polovinu všech skupinových aktivit zahrnují bohoslužby a další část vyplňují vzdělávací, kulturní a jiné akce. Tento názor odpovídá grafu č. 13, vyplývající z otázky jedenáct, kde vězeňští kaplani uvádějí konkrétní skupinové aktivity. Největší podíl odpovědí zahrnuje bohoslužba nebo biblická hodina, mezi další často uváděné aktivity patří např. rozhovory nad Biblií, společné modlitby nebo zpěv.

Dvanáctou otázkou považují za důležitou z toho důvodu, že pokud budu vědět, jak často vězeňští kaplani dochází do vězení ať už za účelem vykonávání individuálních rozhovorů nebo skupinových aktivit budu moci lépe analyzovat dostupnost vězeňské duchovní péče v ČR. Z grafu č. 14 vyplynulo, že kaplani docházejí do věznice převážně několikrát za týden – 16 odpovědí, nebo jednou za týden - 8 odpovědí. Z toho lze usuzovat, že tráví ve věznici relativně velké množství času a tedy zájem o jejich službu ze strany vězňů je veliký. Pokud by o jejich službu odsouzení neměli zájem, nedocházeli by kaplani do vězeňských zařízení denně nebo týdně.

Třináctou otázkou jsem zjišťovala, zda si vězeňští kaplani myslí, že je jich dostatek, a že jsou ve stávajícím množství schopni pokrýt duchovní potřeby všech obviněných a odsouzených, kteří mají o jejich služby zájem. Názory jsou dost odlišné, ale přece jenom lze říci, že převážná většina kaplanů se kloní k názoru, že je vězeňských kaplanů nedostatek. Deset vězeňských kaplanů odpovědělo, že jich je nedostatek, osm spíše nedostatek, zbylých deset odpovědí je shodně rozděleno do možností *Ano* a *Spíše ano*, tedy že jich je dostatek nebo spíše dostatek. Podle webových stránek Vězeňské duchovenské péče se aktuální počet vězeňských kaplanů ustálil na čísle čtyřicet. Během doby, kdy jsem začala tuto problematiku sledovat, tedy od listopadu 2016 se zvýšil počet vězeňských kaplanů o tři nové členy, takže za půl roku přibylo více vězeňských kaplanů než za předchozích několik let. Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky z roku 2015 uvádí počty vězeňských kaplanů v uplynulých letech. V roce 2015 měla Vězeňská duchovní služba ČR celkem 38 členů včetně hlavního kaplana, v roce 2014 o jednoho méně tedy 37, v roce 2013 opět o jednoho méně - 36, v roce 2012 a 2011 stejný počet 37 vězeňských kaplanů. (Statistická ročenka VS ČR, 2015) Lze tedy konstatovat, že v posledních letech se situace zlepšuje. Pokud by tato vzrůstající tendence pokračovala

dál a opět by se s odstupem několika let provedl stejný výzkum, mohly by odpovědi vězeňských kaplanů na otázku, zda si myslí, že je jich dostatek, obsahovat více kladných názorů.

Otázka číslo šestnáct se zabývala tím, jestli jsou vězni, se kterými se vězeňští kaplani setkávají, převážně ateisté. Graf č. 18 znázorňuje, že sedmnáct kaplanů odpovědělo *Ano* nebo *Spíše ano*, zastávají tedy názor, že se převážná část vězňů považuje za ateisty. Tato otázka souvisí s osmou otázkou, která se týká toho, zda budou mít vězni vůbec zájem o spirituální podporu, pokud nevěří v Boha. Jak již byl výše uveden názor Martinka (2016), lidé se více přiklánějí k duchovním potřebám ve výkonu trestu, než kdyby byli na svobodě. Martinek (2016) dále uvádí, že kaplani celkově naváží kontakt s 20-30 % obviněnými nebo odsouzenými a z toho s 5-10 % pracují dlouhodobě.

Další otázka opět souvisí s tou předešlou. Otázka číslo sedmnáct se zabývala tím, zda se stává, že vězeň díky rozhovorům s vězeňským kaplanem uvěří v Boha. Výsledky mě velmi překvapily, neboť nadpoloviční většina dotazovaných odpověděla *Spíše ne* nebo *Ne*, dohromady 15 negativních odpovědí. Myslela jsem si, že pokud vězni mají zájem o duchovní rozhovory a jiné duchovní aktivity, povede je to blíže k Bohu a začnou v něj věřit, ale opět to pravděpodobně souvisí s tím, že ve věznici jsou rádi za jakékoliv rozptýlení. I přesto je určitě tato služba potřebná, alespoň pro ty, kteří se díky ní zamyslí nad tím, co udělali špatně a třeba si uvědomí chyby, kterých se dopustili. V jednom dotazníku mi respondent k této otázce připsal: „*uvěřit ti s nejbávanějším zájmem a motivací, není jich mnoho, ale jsou*“. A právě pro ně, má smysl tuto službu vykonávat a podporovat.

Devatenáctá otázka měla informovat o nejčastějších problémech, se kterými se Vězeňská duchovní služba potýká z pohledu vězeňských kaplanů. Formu této otázky jsem zvolila otevřenou, proto ne každý respondent uvedl odpověď v dotazníku. Mezi často uváděné problémy se řadí malá informovanost okolí, nespolupráce s ostatními zaměstnanci Vězeňské služby ČR, finanční podhodnocení, nedostatek času a organizační problémy. Nedostatečnou informovanost a spolupráci, lze vidět na přístupu ostatních zaměstnanců Vězeňské služby ČR, kteří často nechápou smysl duchovní podpory. Z toho důvodu dochází k tomu, že vězeň je shazován před ostatními spoluvězni nebo je terčem posměšků a narážek dozorců v tom smyslu, že „*teď už je na modlení pozdě*“ apod., které pak snižují zájem o setkání s duchovním. Nedostatek času a finanční podhodnocení spolu vzájemně souvisí, jelikož většina vězeňských kaplanů pracuje na méně než 0,5 pracovního úvazku, nemají tedy dostatek

času věnovat se odsouzeným, tak jak by pravděpodobně chtěli. Organizační problémy jsou zmíněny v tom smyslu, že je důležité dostat se ve správný čas k obviněnému nebo odsouzenému, tzn. v době, kdy nejvíce potřebuje duchovní podporu.

Na začátku práce jsem si definovala výzkumnou otázku: „*Je dostupnost vězeňské duchovní služby v ČR dostatečná?*“. Z analýzy Vězeňské duchovní služby si myslím, že není dostatečně dostupná. V ČR je využíváno 35 věznic z toho 10 slouží jako vazební věznice a 2 detenční ústavy. Ne všechna uvedená zařízení poskytují duchovní péči ze strany vězeňských kaplanů, některá poskytují pouze duchovní pomoc od dobrovolníků, jak ukazuje Statistická ročenka VS ČR, 2015. Při porovnání webových stránek Vězeňské duchovenské péče a Vězeňské služby ČR, nejsou vězeňskými kaplany obsazeny tři věznice – Všehrady, Nové Sedlo, Kuřim a jedna vazební věznice - Litoměřice. (Věžeňští kaplani..., 2015, Organizační struktura, 2012) I přesto, že většina vězeňských kaplanů navštěvuje odsouzené nebo obviněné několikrát za týden nebo alespoň jednou týdně, což je velmi pozitivní ukazatel, tak odsouzení nebo obvinění z výše uvedených zařízení nemají možnost setkat se s vězeňským kaplanem, i kdyby o to měli zájem. Tři z uvedených vězeňských zařízení, ve kterých nepůsobí ani jeden vězeňský kaplan se nachází v Ústeckém kraji, kde byla při sčítání lidu v roce 2011 zjištěna nejnižší religiozita v ČR, pouhá jedna desetina obyvatel se zde prohlásila za věřící a zároveň jen 5 % z nich se přihlásilo k nějaké církvi. (Náboženská víra obyvatel..., 2014) Nízká religiozita v kraji způsobuje nízký počet věřících, který se může odrážet i na počtu vězeňských kaplanů v této oblasti. Vězeňská duchovní služba, jak vyplývá z výzkumu, je časově náročná, což také může vést k nedostatečné dostupnosti Vězeňské duchovní služby ve věznicích, vazebních věznicích či detenčních ústavech.

Analýza dotazníků veřejnosti

Druhé dotazníkové šetření bylo zaměřené na informovanost veřejnosti o Vězeňské duchovní službě. Dotazník obsahoval dvanáct otázek. Některé z nich v následujícím textu rozeberu a popíši souvislosti mezi nimi.

Otázka číslo čtyři, zjišťuje vztah respondenta k víře v Boha. Odpovědi na otázku, zda se respondent považuje za ateistu, byly velmi vyrovnané, protože největší množství respondentů se spíše považuje za ateistu (32,9 %) a jen o jednu odpověď méně tedy 32,1 % se za ateistu nepovažuje. Pokud by se, ale sečetly odpovědi respondentů, že se považují nebo spíše považují za ateisty, dojde se k závěru, že nadpoloviční většina respondentů se považuje převážně za ateisty (56,5 %). Podle sčítání lidu z roku 2011,

se 34,5 % populace označilo, že jsou bez vyznání. Otázka týkající se náboženského vyznání při sčítání lidu v roce 2011 byla nepovinná, proto možnost neodpovídat využilo 44,7 % respondentů, což také mohlo ovlivnit celkový výsledek, jelikož v roce 2001 se k osobám bez vyznání přihlásilo 59,0 % respondentů. (Náboženská víra obyvatel..., 2014) Tento výsledek by spíše odpovídal výsledku z mého výzkumu, neboť podle společností Proximi Prague a Ipsos, které prováděly výzkum veřejného mínění s názvem Vnímání církve v ČR pro Českou biskupskou konferenci v roce 2014, dochází stále k poklesu počtu věřících. Proximi Prague a Ipsos (2014) taktéž uvádí pokles počtu obyvatel ČR za posledních několik desítek let ve vztahu k víře. Za největší příčinu úbytku považuje období komunistického režimu, kdy je po roce 1949 zaznamenán prudký pokles počtu věřících, který trval až do roku 1991, kdy pokles zpomaluje, ale stále trvá. Aktuální situace s církevními restitucemi také ubírá na popularitě církve, neboť polovina obyvatel nesouhlasí s navrácením majetku církvím. (Proximi Prague a Ipsos, 2014)

Sedmou otázkou považuji za jednu úplně z nejdůležitějších. Zabývala se totiž tím, zda respondenti někdy slyšeli o Vězeňské duchovní službě. 31,4 % respondentů uvedlo ve svých odpovědích, že o Vězeňské duchovní službě někdy slyšeli, 18,6 % občanů o ní spíše slyšelo. Největší procento respondentů odpovědělo, že o Vězeňské duchovní službě nikdy neslyšeli (38,6 %). I přes převahu negativních odpovědí, lze vidět, že polovina občanů už někdy slyšela o Vězeňské duchovní službě, ale patrně nemá o problematice duchovní služby ve věznicích dostatek informací. Podle Proximi Prague a Ipsos (2014) lidé považují za nejpřínosnější aktivity církve charitativní akce, péči o staré, nemocné a umírající, dále provoz nemocnic nebo azylových domů. Naopak péči o morálku ve společnosti ze strany církve, nepřikládají takovou důležitost jako výše uvedeným aktivitám, proto také výsledky z dotazníku odpovídají spíše neznalosti duchovní služby ve věznicích.

Otázka číslo devět, obsahuje názor respondentů, na to, zda si myslí, že je Vězeňská duchovní služba potřebná. Až s podivem lze říci, že většina dotázaných odpověděla kladně, tedy, že si spíše myslí (45 %) anebo myslí, (34,3 %) že Vězeňská duchovní služba je potřebná i přesto, že se většina respondentů přiklání spíše k ateismu.

Desátá otázka byla zaměřena na názor respondentů, zda si myslí, že odsouzení nebo obvinění Vězeňskou duchovní službu využívají. Odpovědi jsou velmi vyrovnané, nejvíce respondentů však uvedlo, že si spíše nemyslí (44,3 %), že tuto službu využívají. Druhá, větší skupina respondentů si spíše myslí, že odsouzení nebo obvinění Vězeňskou duchovní službu využívají (34,3 %). Martinek (2016) uvádí, že duchovní spolupracují

celkem s 20-30 % obviněnými nebo odsouzenými, takže ani ne, s jednou polovinou všech trestaných. Názor veřejnosti se tedy přibližuje ke skutečnému využívání Vězeňské duchovní služby.

Jedenáctá otázka se zaměřovala na to, zda si lidé myslí, že Vězeňská duchovní služba pomáhá vězňům zařadit se po propuštění z vězení do běžného života. Nejvíce respondentů si spíše myslí (41,4 %), že díky Vězeňské duchovní službě se dokáží lépe začlenit zpět do občanského života. 29,3 % osob si spíše nemyslí, že duchovní podpora ze strany vězeňských kaplanů pomůže se zařazením do reálného života mimo vězení. Pokud by se sečetly možnosti *Spíše ano* a *Ano*, poté by se dalo říci, že nadpoloviční většina respondentů si myslí nebo spíše myslí, že Vězeňská duchovní služba pomáhá vězňům vrátit se zpět do občanského života. Tento názor by korespondoval i s tím, že jedním z úkolů, které vězeňský kaplan má, je také právě vytvoření podmínek pro zařazení vězňů zpátky do běžného života. (Jůzl, 2011) Proto by také návrat vězňů měl být snadněji zvládnutelný, i díky podpoře vězeňských kaplanů.

Dvanáctá otázka je zaměřena na názor respondentů, zda si myslí, že si vězni díky Vězeňské duchovní službě uvědomí, co udělali špatně a budou se snažit po propuštění žít bez kriminální činnosti. Zde lidé nejčastěji označovali dvě možnosti – *Spíše ano* a *Spíše ne*. Možnost, že si vězni díky Vězeňské duchovní službě spíše neuvědomí, co udělali špatně a po propuštění budou opět páchat kriminální činy, zvolilo 41,1 % respondentů a možnost, že si to vůbec neuvědomí, volilo 12,9 %. Odpověď, že si to spíše uvědomí a budou se snažit žít bez kriminální činnosti, označilo 39,3 % respondentů. Z tohoto lze vidět, že názory jsou velmi rozdílné, i když přece jenom z malé části převažuje názor respondentů, že Vězeňská duchovní služba spíše neovlivní chování vězňů v jejich životě po propuštění z věznic.

V předešlém textu jsem rozebrala a shrnula dotazníkové šetření týkající se povědomí veřejnosti o Vězeňské duchovní službě. Mohu si tedy položit druhou výzkumnou otázku: „*Má veřejnost informace o Vězeňské duchovní službě?*“ V posledních otázkách, konkrétně otázky číslo 10, 11, 12, které se týkají názoru respondentů na poskytování duchovní podpory odsouzeným nebo obviněným, mi připadá, že respondenti nemají jasný názor a pohled na danou problematiku, protože na většinu otázek neodpovídali přímými odpověďmi *Ano/Ne*, ale převážně volili možnosti *Spíše ano/Spíše ne*, které vyjadřují, že na otázku nedokáží s jistotou odpovědět. Z toho vyplývá, že nemají dostatek informací o dané problematice a neví, co si přesně představit pod pojmem duchovní služba ve věznicích. Převážná část respondentů uvedla

při vyplňování dotazníků, že se přiklání spíše k ateismu, z toho lze usuzovat, že ani nebudou mít moc velký zájem zabývat se jak problematikou spirituality obecně, tak i konkrétnějšími oblastmi, jako je např. Vězeňská duchovní služba. Potvrdilo se to i v otázce, kde větší počet respondentů odpověděl, že o Vězeňské duchovní službě nikdy neslyšel, a tedy informacím o této problematice veřejnost nepřikládá zvlášť velký význam, i přestože si myslí, že je potřebná.

Analýza dotazníků dobrovolníků

Protože jsem si ve své diplomové práci dala za cíl analýzu dostupnosti vězeňské duchovní péče ve věznicích, vazebních věznicích ČR a detenčních ústavech chtěla jsem získat informace, jak od členů Vězeňské duchovní služby tak i členů Vězeňské duchovenské péče. Jelikož kontakt na dobrovolníky není nikde zveřejněný, poprosila jsem jednoho odpovědného pracovníka Vězeňské duchovenské péče, zda by dotazník mohl přeposlat ostatním členům. Bohužel, nezájem o vyplňování byl veliký, a tak návratnost dotazníků nedosahovala, takového množství, z kterého bych mohla udělat objektivní závěr. Ale i přesto uvedu několik otázek a odpovědí, na kterých se většina členů shodla a korespondují i s názorem vězeňských kaplanů.

Dobrovolníci, kteří dotazník vyplnili, byli převážně muži s věkem nad 51 let a k vykonávání dobrovolnictví v rámci Vězeňské duchovenské péče se dostali většinou přes církevní společenství.

Na otázku, jak dlouho ve věznicích pracují, nejčastěji dobrovolníci odpovídali 5-10 let nebo nad 10 let, stejně tak tomu bylo i u vězeňských kaplanů, kde tyto odpovědi převažovaly. Lze tedy vidět shodu v tom, že poskytovatelé duchovní podpory odsouzeným nebo obviněným, jsou převážně lidé středního věku s několikaletou praxí. V následující otázce, zda se vězni po odchodu z vězení, vrací zpět za dobrovolníky, převážná většina odpovědí obsahovala možnost *Spíše ne*. Tento výsledek koresponduje s odpověďmi vězeňských kaplanů, kterým byla položena stejná otázka. Většina vězňů se po odchodu z vězení nemá potřebu dále vídat s poskytovatelem duchovní podpory, ale občas se najdou i výjimky. Další shodu odpovědí obsahovala otázka, kde jsem se ptala, jestli vězni mají o rozhovor zájem. Většina dobrovolníků i vězeňských kaplanů odpovídala stejně, tedy že vězni mají nebo spíše mají zájem o rozhovor s nimi. Otázka, která zjišťovala, zda si dobrovolníci myslí, že je dostatek členů Vězeňské duchovenské péče, obsahovala převážně negativní odpovědi, tedy že jich je nebo spíše je nedostatek. Stejného názoru jsou i vězeňští kaplani, kteří v dotazníku odpovídali

na stejnou otázku, ale se zaměřením na Vězeňskou duchovní službu. Na otázku, zda se někdy dobrovolníci nebo vězeňští kaplani setkali s odmítnutím ze strany vězňů z toho důvodu, že je vězeň jiného pohlaví než oni, jednoznačně odpovídali *Ne*. Ostatní otázky nejde dále rozebírat, jelikož nemají dostatečné zastoupení odpovědí.

6 Závěr

Ve své diplomové práci, která se zabývá duchovní péčí o obviněné nebo odsouzené, jsem si kladla za cíl analyzovat vězeňskou duchovní péči ve věznicích, vazebních věznicích a detenčních ústavech na území České republiky. Dalším cílem bylo popsat systém Vězeňské duchovní služby, možnosti jejího využití a nejčastější problémy spojené s duchovní službou.

V teoretické části jsem charakterizovala, jak fungují organizace, které duchovní služby odsouzeným a obviněným poskytují. Zaměřila jsem se hlavně na činnost Vězeňské duchovní služby a Vězeňské duchovenské péče. Praktická část práce sloužila k tomu, abych zjistila dostupnost duchovní péče ve vězeňských zařízeních. Pro získání potřebných dat jsem zvolila formu dotazníkového šetření.

Odpověď na první výzkumnou otázku, zda je dostupnost Vězeňské duchovní služby v ČR dostatečná, jsem získala z vyplněných dotazníků od vězeňských kaplanů a z analýzy Vězeňské duchovní služby ČR. Dostupnost vězeňské duchovní služby není dostatečná, jelikož ve třech věznicích a v jedné vazební věznici nepůsobí ani jeden vězeňský kaplan a podle výsledků z dotazníků většina odsouzených nebo obviněných projevuje zájem o rozhovor s duchovním. I přesto, že do těchto věznic dochází dobrovolníci z řad Vězeňské duchovenské péče, vězeňský kaplan tam chybí. Na druhou stranu pozitivní výsledek vidím v tom, že většina vězeňských kaplanů, kteří jsou zaměstnanci vězeňských zařízení, navštěvují odsouzené nebo obviněné několikrát za týden nebo alespoň jednou týdně. Za další pozitivní výsledek považuji zvyšování počtu vězeňských kaplanů, který se během doby, kdy jsem se o danou problematiku začala zajímat, navýšil o tři nové členy. Pokud by se tento počet neustále zvyšoval, mohly by být obsazeny i věznice a vazební věznice, kde prozatím žádný vězeňský kaplan nepůsobí.

Další výzkumná otázka se zabývala informovaností veřejnosti o Vězeňské duchovní službě. V dotazníkovém průzkumu, ve kterém odpovídali občané z veřejnosti, většina respondentů uvedla, že jsou ateisté a o Vězeňské duchovní službě toho moc neslyšeli, přesto si většina z nich myslí, že je potřebná. Proto by bylo dobré, aby se veřejnost dozvěděla více informací, a tím by se zvýšilo povědomí o této problematice. Díky větší informovanosti občanů, by se mohly zvýšit dobrovolné příspěvky na duchovní péči ve vězeňských zařízeních z řad veřejnosti, např. na organizování různých společenských akcí v rámci Vězeňské duchovní služby ve věznicích, vazebních věznicích

nebo detenčních ústavech. Dalším pozitivním výsledkem zvyšování povědomí občanů o vězeňské duchovní péči by mohl být nárůst dobrovolníků, docházejících do věznic. A v neposlední řadě by se díky informovanosti veřejnosti, mohla zvýšit společenská podpora a pochopení situace propuštěných vězňů, např. ukázkami příkladů trestaných, kteří se díky Vězeňské duchovní službě dokázali obrátit a přestali páchat kriminální činnost. Tato osvěta může být realizována pomocí regionálních deníků nebo regionálních televizí, které mohou svými články nebo reportážemi blíže seznámit veřejnost o činnosti Vězeňské duchovní služby a jejich výsledcích.

Ve své práci jsem poukázala na problematiku vězeňství z jiného pohledu, než tomu tak běžně bývá. Civilní nouzová připravenost musí počítat i s případy nepřizpůsobivých lidí, kteří se neřídí podle zákonných norem a za své činy jsou potrestáni. Mělo by se myslet i na psychickou stránku těchto lidí a k tomu vedle psychologů můžou sloužit duchovní, kteří díky své práci mohou člověka nasměrovat jiným směrem. Pak už jen záleží na každém, jestli rady a nabízenou pomoc přijme.

7 Seznam literatury

1. *About IPCA*, © 2017. [online]. IPCA Worldwide. [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.ipcaworldwide.org/>
2. *Becoming a Prison Chaplain*, © 2017. [online]. Pastoral counseling.org. [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.pastoralcounseling.org/career/prison-chaplain>
3. *Cíle a poslání VS ČR*, 2015. [online]. Vězeňská služba České republiky. [cit. 2017-02-02]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/o-nas/zakladni-informace-4/cile-a-poslani-vs-cr-6124>
4. HÁLA, J., 2005. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií. ISBN-80-86708-05-5.
5. HENDRYCH, I., 2010 *Vybrané kapitoly z penologie*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik v Opavě, Ústav pedagogických a psychologických věd, s. 55. ISBN 978-80-7248-574-1.
6. HLADÍK, O, 2012. *Výzkumný ústav penologický - pokus o reformu českého vězeňství*. Praha: Historická penologie: časopis Institutu vzdělávání Kabinetu dokumentace a historie VS ČR pro historickou penologii, č. 1, s. 47-57.
7. *Hlavní kaplan VS ČR se ujal funkce*, 2015. [online]. Vězeňská služba České republiky. [cit. 2017-02-08]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/o-nas/duchovni-sluzba-1287/vezenska-duchovni-sluzba-1195/hlavni-kaplan-vs-cr-se-ujal-funkce>
8. *Jaký dostávají odsouzený plat?* 2009. [online]. Vězeňská služba České republiky. [cit. 2017-02-07]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/veznice-ostrov-nad-ohri-88/informacni-servis-1610/vzdelavani-a-zamestnanost-veznu-896/obecna-informace-o-zamestnavani-veznu-2796>

9. JÚZL, M., 2011. *Sociálně pedagogická role církve v penitenciární praxi*. Brno: Institut mezioborových studií, s. 117-118, 124-126, 128-136. ISBN 978-80-87182-03-1.
10. KÁČER, R., BLANDA, R., (eds.). 2008. *České věznice – Czech prisons*. Praha: Vězeňská služba České republiky.
11. KÝR, A., 2010. [online]. *Historie vězeňství*. [cit. 2016-05-10]. Dostupné z <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/historie-104/historie-vezenstvi>
12. KÝR, A., © 2015. *Odkaz Františka Josefa Řezáče nejen českému vězeňství*. [online]. Vězeňská duchovenská péče, z.s., [cit. 2017-02-03]. Dostupné z: <http://www.vdpcr.eu/kdo-byl-f.j.-eza-.html>
13. LÍZNA, F., 2011. Osobnost duchovního. In: Mitáš, V. (eds). *Duchovenská služba v penitenciárním prostředí*. 2. svazek. Praha: Občanské sdružení Vězeňská duchovenská péče a Institut vzdělávání Vězeňské služby ČR, s. 75.
14. MARTINEK, M., 2016. Přehled křesťanských církví a jejich aktivit v ČR. Praha: Portál, s. 66-67, 72-74, 79-80, 92-93, 95, 98-101, 104-108, 111-114, 119-121, 123-126, 253-254. ISBN 978-80-262-1116-7.
15. MITÁŠ, V., 2011. Historický exkurz. In: Mitáš, V. (eds). *Duchovenská služba v penitenciárním prostředí*. 2. svazek. Praha: Občanské sdružení Vězeňská duchovenská péče a Institut vzdělávání Vězeňské služby ČR, s. 8-22.
16. *Náboženská víra obyvatel podle výsledů sčítání lidu, 2014*. [online]. Český statistický úřad. Lidé a společnost. [cit. 2017-02-08]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20551795/17022014.pdf/c533e33c-79c4-4a1b-8494-e45e41c5daa18?version=1.0>

17. Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 28/2015 Sb., o organizaci duchovní služby ve Vězeňské službě České republiky, 2015. In: *Sbírka nařízení generálního ředitele Vězeňské služby* [online]. [cit. 2017-02-11]. Dostupné z: http://spcp.prf.cuni.cz/dokument/NGR_28_2015.pdf
18. NEČIL, D., 2017 [online]. *Vězeňská služba*. In: e-mail. [cit. 2017-05-02].
19. NEJEDLÝ, J., 2012. Naše malé výročí. *České vězeňství*. č. 4., s. 22. ISSN 1213-9297
20. *Nicejské koncily*, 2007. [online]. iEncyklopedie.cz. [cit. 2016-05-10]. Dostupné z <http://www.iencyklopedie.cz/nicejske-koncily/>
21. *O nás*, © 2012. [online]. Prison Fellowship. [cit. 2017-02-11]. Dostupné z: <http://www.prisonfellowship.cz/o-nas/>
22. O pravoslavné víře, 2012. [online]. Pravoslavné církve v českých zemích a na Slovensku. [cit. 2017-02-12]. Dostupné z: <http://www.pravoslavnacirkev.info/vira/zaklady-pravoslavne-viry/487-o-pravoslavne-vire>
23. *Organizační struktura*, © 2012. [online]. Vězeňská služba České republiky. [cit. 2017-02-02]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/oj/>
24. PINEROVÁ, K., © 2008. [online]. *Rozmanitost vězeňské společnosti v československých věznicích*. Politictí vězni. cz. [cit. 2016-05-10]. Dostupné z <http://www.politictivezni.cz/rozmanitost-vezenske-spolecnosti-v-ceskoslovenskych-veznicich.html>
25. *Podmínky kaplanské služby*, © 2015. [online]. Vězeňská duchovenská péče, z.s. [cit. 2017-02-01]. Dostupné z: <http://www.vdpcr.eu/podminky-kaplanske-sluzby.html>

26. *Prison Chaplaincy*, ©2016. [online]. Inside Out Prison Chaplaincy [cit. 2017-03-09]. Dostupné z: <https://www.insideoutchaplaincy.org.au/prison-chaplaincy/>
27. Proximity Prague a Ipsos, 2014. *Výzkum veřejného mínění – Vnímání církve v ČR*. Praha. Česká biskupská konference.
28. RASZKOVÁ, T., HOFERKOVÁ, S., 2013. *Kapitoly z penologie I*. Hradec Králové: Gaudeamus, s. 87. ISBN 978-80-7435-264-5.
29. RASZKOVÁ, T., HOFERKOVÁ, S., 2014. *Kapitoly z penologie II*. Hradec Králové: Gaudeamus, s. 72. ISBN 978-80-7435-378-9.
30. SCHUTTE, R. M., DOWNHAM, K. ©2017. [online]. *Prison Chaplaincy*. The Church Of England Diocese Of Worcester [cit. 2017-03-09]. Dostupné z: <http://www.cofe-worcester.org.uk/mission-and-ministry/specialist-chaplaincies/prison-chaplaincy/>
31. *Služebný kodex ekumenické spolupráce VDP*, 2013. [online]. Vězeňská duchovenská péče, z.s. [cit. 2017-02-03]. Dostupné z: <http://www.vdpcr.eu/kodex-ekum.spoluprace.html>
32. SOCHŮREK, J., 2008. *Úvod do penologie*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, s. 26. ISBN 978-80-7372-287-6.
33. *Support on Release*, © 2017. [online]. IPCA EUROPE [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.ipcaeuropa.org/ipcaeuropa/extern/support-on-release.htm>
34. Stanovy VDP, 2014. [online]. Vězeňská duchovenská péče, z.s. [cit. 2017-04-21]. Dostupné z <http://www.vdpcr.eu/oznamka/STANOVY.pdf>

35. Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2015, 2016 [online]. Vězeňská služba České republiky. [cit. 2017-04-11]. Dostupné z: http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/spr%C3%A1vn%C3%AD/statistiky/Statistick%C3%A9%20ro%C4%8Denky/Ro%C4%8Denka_2015.pdf
36. *Stravování odsouzených*, 2014. [online]. Vězeňská služba České republiky. [cit. 2017-02-07]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/veznice-belusice-44/o-nas-1569/vykon-vezenstvi-553/stravovani-odsouzenych-2076>
37. *Uniformy příslušníků VS ČR*, 2011. [online]. Vězeňská služba České republiky. [cit. 2017-02-10]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/o-nas/zakladni-informace-4/uniformy-prislusniku-vs-cr-8307>
38. *Úloha vikariátu*, 2017. [online]. Vězeňský vikariát ordinariátu OS a OZ SROV. [cit. 2017-02-10]. Dostupné z: <http://vikariat-zvjs.fara.sk//vazensky-vikariat/uloha-vikariatu#nadpis>
39. *Vězeňská duchovní služba*, © 2015. [online]. Vězeňská duchovenská péče, z.s. [cit. 2017-02-01]. Dostupné z: <http://www.vdpcr.eu/kdo-je-kdo.html>
40. *Vězeňští kaplani ve Vězeňské službě ČR - Vězeňská duchovní služba (VDS)*, © 2015. [online]. Vězeňská duchovenská péče, z.s. [cit. 2017-02-01]. Dostupné z: <http://www.vdpcr.eu/v-ze-sti-kaplani.html>
41. *Vězeňská služba České republiky*, 2016. [online]. Vězeňská služba České republiky. [cit. 2016-20-10]. Dostupné z http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/PDF/Prezentace%20-%2002-09-16.pdf
42. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 10/2000 Sb., o srážkách z odměny osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody zaměstnány, o výkonu rozhodnutí srážkami z odměny těchto osob a chovanců zvláštních výchovných zařízení

- a o úhradě dalších nákladů, 2000. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 4. ISSN 1211-1244.
43. *Welcome to ICCPPC*. © 2017. [online]. International Commission of Catholic Prison Pastoral Care. [cit. 2017-02-18]. Dostupné z: http://iccppc.org/?page_id=90
44. *Welcome to IPCA*. © 2017. [online]. IPCA Worldwide. [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.ipcaworldwide.org/>
45. *Welcome To IPCA Europe*, © 2017 [online]. IPCA EUROPE. [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.ipcaeurope.org/ipcaeurope/extern/support-on-release.htm>
46. *What Prison Chaplains Do...and What They Think They Should Do*, 2012 [online]. Pew Research Center. [cit. 2017-03-09]. Dostupné z: <http://www.pewforum.org/2012/03/22/prison-chaplains-what-they-do/>
47. *Who We Are*. © 2017. [online]. Prison Fellowship International. [cit. 2017-02-11]. Dostupné z: <https://pfi.org/who-we-are/>
48. Zákon č. 3/2002 Sb. o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech), 2002. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 2. ISSN 1211-1244.
49. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, 2009. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 11. ISSN 1211-1244.
50. Zákon č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících zákonů. 2008. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 41. ISSN 1211-1244.
51. Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád), 1961. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 66. ISSN 1211-1244.

52. Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, 1999. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 58. ISSN 1211-1244.
53. Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, 1993. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 74. ISSN 1211-1244.
54. Zákon České národní rady č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční strážích České republiky, 1992. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 112. ISSN 1211-1244.
55. *Znak Zboru väzenskej a justičnej stráže*. © 2008. [online]. *Zbor väzenskej a justičnej stráže* [cit. 2017-02-10]. Dostupné z: <http://www.zvjs.sk/?znak-zvjs>
56. ZVOLÁNEK, P., 2017 [online]. Počet členů VDP. In: e-mail. [cit. 2017-19-03].

8 Seznam zkratek

AC – Apoštolská církev

CASD – Církev adventistů sedmého dne

CB – Církev bratrská

CČSH – Československá církev husitská

ČCE – Českobratrská církev evangelická

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

KŘESBO – Křesťanské sbory

PC – Pravoslavná církev

ŘeKC – Řeckokatolická církev

ŘKC – Římskokatolická církev

SNV – Sbor nápravné výchovy

VDP – Vězeňská duchovenská péče

VDS – Vězeňská duchovní služba

VS ČR – Vězeňská služba České republiky

VÚP – Výzkumný ústav penologický

ZVJS – Zbor väzenskej a justičnej stráže

9 Seznam obrázků, tabulek, grafů

Obrázek č. 1 – Znak VS ČR	15
Obrázek č. 2 – Označení kaplanů VDS	25
Obrázek č. 3 – Znak Zboru väzenskej a justičnej stráže	35
Mapa č. 1 – Věznice, vazební věznice a detenční ústavy	15
Tabulka č. 1 – Seznam církví, počet vězeňských kaplanů a místo, kde v ČR působí	25
Graf č. 1 – Systém řízení vězeňské služby ČR	15
Graf č. 2 – Organizační struktura věznice nebo vazební věznice	16
Graf č. 3 – Věk (vězeňští kaplani)	41
Graf č. 4 – Pohlaví (vězeňští kaplani)	42
Graf č. 5 – Vzdělání (vězeňští kaplani)	43
Graf č. 6 – K jaké církvi se hlásíte?	44
Graf č. 7 – Pracujete ve:	45
Graf č. 8 – Jak dlouho ve věznici/vazební věznici pracujete?	46
Graf č. 9 – Vrací se za Vámi vězni po odchodu z vězení / vazební věznice?	47
Graf č. 10 – Mají vězni zájem o rozhovor s Vámi?	48
Graf č. 11 – Zaměřujete se pouze na individuální rozhovory?	49
Graf č. 12 – Zaměřujete se na skupinové aktivity s vězni?	50
Graf č. 13 – Pokud jste u předchozí otázky odpověděl/a ano, spíše ano, spíše ne o jaké konkrétní aktivity se jedná? Pokud jste odpověděl/a ne, přeskočte otázku.	51
Graf č. 14 – Jak často navštěvujete vězně	52
Graf č. 15 – Myslíte si, že vězeňských kaplanů je dostatek?	53
Graf č. 16 – Pokud jste muž, pracujete pouze s muži? / Pokud jste žena, pracujete pouze se ženami?	54
Graf č. 17 – Setkal/a jste se někdy s odmítnutím ze strany vězňů z toho důvodu, že jste muž/žena?	55
Graf č. 18 – Jsou vězni, s kterými se setkáváte převážně ateisté?	56
Graf č. 19 – Stává se, že vězeň, díky rozhovorům s Vámi uvěří v Boha?	57
Graf č. 20 – Práci vykonáváte:	58
Graf č. 21 – Věk (veřejnost)	59
Graf č. 22 – Pohlaví (veřejnost)	60

Graf č. 23 – Nejvyšší dosažené vzdělání? (veřejnost)	61
Graf č. 24 – Považujete se za ateistu?	62
Graf č. 25 – Hlásíte se k nějaké církvi?	63
Graf č. 26 – Pokud jste na předchozí otázku odpověděl/a ano/spíše ano, uveďte, ke které.	64
Graf č. 27 – Slyšel/a jste někdy o vězeňské duchovní službě?	65
Graf č. 28 – V případě, že byste se Vy, anebo někdo z Vašich blízkých dostal do výkonu vazby/trestu, měl/a byste zájem o vězeňskou duchovní službu?	66
Graf č. 29 – Myslíte si, že vězeňská duchovní služba je potřebná?	67
Graf č. 30 – Myslíte si, že vězni využívají vězeňskou duchovní službu?	68
Graf č. 31 – Myslíte si, že vězeňská duchovní služba pomáhá vězňům zařadit se po propuštění z vězení do běžného života?	69
Graf č. 32 – Myslíte si, že díky vězeňské duchovní službě si vězni uvědomí, co udělali špatně, a budou se snažit po propuštění žít bez kriminální činnosti?	70

10 Seznam příloh

Příloha č. 1 – Dotazník pro vězeňské kaplany

Příloha č. 2 – Dotazník pro dobrovolníky

Příloha č. 3 – Dotazník pro veřejnost

Příloha č. 1 – Dotazník pro vězeňské kaplany

Vážený pane/ vážená paní,

jmenuji se Ludmila Charyparová a jsem studentkou Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Studuji na Zdravotně sociální fakultě obor Civilní nouzová připravenost. Ve své diplomové práci se zabývám tématem vězeňství a duchovní podporou vězňů. Myslím si, že nikdo jiný než Vy, mi nemůže dát adekvátní informace o této problematice, proto se na Vás obracím s prosbou o vyplnění dotazníku, který bude sloužit k zmapování duchovní služby, která je poskytována ve věznicích/vazebních věznicích v ČR. Dotazník je zcela anonymní a všechny informace budou použity výhradně pro potřeby diplomové práce. Vítám jakékoliv další náměty, které k tomuto tématu máte. Po vyplnění mi prosím dotazník zašlete zpět na moji e-mailovou adresu. Předem moc děkuji za čas, který mi věnujete, a vážím si Vaší ochoty.

S pozdravem Bc. Ludmila Charyparová

Odpovědi prosím barevně nebo tučně zvýrazněte. Děkuji.

1. Věk:
 - a) do 30 let
 - b) 31-40
 - c) 41-50
 - d) 51-60
 - e) nad 60 let

2. Pohlaví:
 - a) muž
 - b) žena

3. Vzdělání:
 - a) Katolická teologická fakulta
 - b) Husitská teologická fakulta
 - c) Evangelická teologická fakulta
 - d) Cyrilometodějská teologická fakulta
 - e) Arcibiskupský seminář
 - f) sociální vzdělání
 - g) Jiné.....

4. K jaké církvi se hlásíte?
 - a) Apoštolská církev
 - b) Církev advenstistů s.d.
 - c) Církev bratrská
 - d) Československá církev husitská
 - e) Českobratrská církev evangelická

- f) Křesťanské sbory
 - g) Pravoslavná církev
 - h) Řeckokatolická církev
 - i) Římskokatolická církev
 - j) K žádné
 - k) Jiná.....
5. Pracujete ve:
- a) věznici
 - b) vazební věznici
 - c) věznici i vazební věznici
 - d) detenčním ústavu
6. Jak dlouho ve věznici/vazební věznici pracujete?
- a) Méně než 1 rok
 - b) 1-5 let
 - c) 5-10 let
 - d) Více než 10 let
7. Vrací se za Vámi vězni po odchodu z vězení/vazební věznice?
- a) Ano
 - b) Spíše ano
 - c) Ne
 - d) Spíše ne
8. Mají vězni zájem o rozhovor s Vámi?
- a) Ano
 - b) Spíše ano
 - c) Ne
 - d) Spíše ne
9. Zaměřujete se pouze na individuální rozhovory?
- a) Ano
 - b) Spíše ano
 - c) Ne
 - d) Spíše ne
10. Zaměřujete se na skupinové aktivity s vězni?
- a) Ano
 - b) Spíše ano
 - c) Ne
 - d) Spíše ne

11. Pokud jste u předchozí otázky odpověděl/a ano, spíše ano, spíše ne o jaké konkrétní aktivity se jedná? Pokud jste odpověděl/a ne přeskočte otázku.
12. Jak často navštěvujete vězně?
a) Několikrát za týden
b) 1x za týden
c) 2 - 3x do měsíce
d) 1x za měsíc
13. Myslíte si, že vězeňských kaplanů je dostatek?
a) Ano
b) Spíše ano
c) Ne
d) Spíše ne
14. Pokud jste muž, pracujete pouze s muži? / Pokud jste žena, pracujete pouze se ženami?
a) Ano
b) Spíše ano
c) Ne
d) Spíše ne
15. Setkal/a jste se někdy s odmítnutím ze strany vězňů z toho důvodu, že jste muž/žena?
a) Ano
b) Spíše ano
c) Ne
d) Spíše ne
16. Jsou vězni, s kterými se setkáváte převážně ateisté?
a) Ano
b) Spíše ano
c) Ne
d) Spíše ne
17. Stává se, že vězeň, díky rozhovorům s Vámi uvěří v Boha?
a) Ano
b) Spíše ano
c) Ne
d) Spíše ne

18. Práci vykonáváte:

- a) dobrovolně, bez nároku na finanční odměnu
- b) na méně než 0,5 pracovního úvazku
- c) v rozmezí od 0,6-0,9 pracovního úvazku
- d) na celý pracovní úvazek

19. S jakými problémy se potýká Vězeňská duchovní služba?

20. Co je Vaším cílem při vykonávání této práce?

Příloha č. 2 – Dotazník pro dobrovolníky

Vážený pane/ vážená paní,

jmenuji se Ludmila Charyparová a jsem studentkou Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Studuji na Zdravotně sociální fakultě obor Civilní nouzová připravenost. Ve své diplomové práci se zabývám tématem vězeňství a duchovní podporou vězňů. Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku, který bude sloužit k zmapování duchovní služby, která je poskytována ve věznicích/vazebních věznicích v ČR. Budu velmi ráda, když dotazník vyplníte a já se dozvím zase o něco víc z této oblasti. Dotazník je zcela anonymní a všechny informace budou použity výhradně pro potřeby diplomové práce. Vítám jakékoliv další náměty, které k tomuto tématu máte.

Po vyplnění mi prosím dotazník zašlete zpět na moji e-meilovou adresu: charyparova.L@seznam.cz.

Předem moc děkuji za čas, který mi věnujete, a vážím si Vaší ochoty.

S pozdravem Bc. Ludmila Charyparová

Odpovědi prosím barevně nebo tučně zvýrazněte. Děkuji.

1. Věk:

- a) do 30 let
- b) 31-40
- c) 41-50
- d) 51-60
- e) nad 60 let

2. Pohlaví:

- a) muž
- b) žena

3. Vzdělání:

- a) Katolická teologická fakulta
- b) Husitská teologická fakulta
- c) Evangelická teologická fakulta
- d) Cyrilometodějská teologická fakulta
- e) Arcibiskupský seminář
- f) vysokoškolské sociální vzdělání
- g) Jiné.....

4. K jaké církvi se hlásíte?
- a) Apoštolská církev
 - b) Církev advenstistů s.d.
 - c) Církev bratrská
 - d) Československá církev husitská
 - e) Českobratrská církev evangelická
 - f) Křesťanské sbory
 - g) Pravoslavná církev
 - h) Řeckokatolická církev
 - i) Římskokatolická církev
 - j) K žádné
 - k) Jiná.....
5. Jako dobrovolník Vězeňské duchovenské péče působíte ve:
- a) věznici
 - b) vazební věznici
 - c) věznici i vazební věznici
 - d) detenčním ústavu
6. Jak jste se dostal/a k dobrovolnictví v rámci Vězeňské duchovenské péče?
- a) Přes církevní společenství
 - b) Během studia
 - c) Zajímá mě problematika vězeňství
 - d) Vlastní zkušenost s vězením
 - e) Jiné.....
7. Jak dlouho ve věznici/vazební věznici působíte jako dobrovolník?
- a) Méně než 1 rok
 - b) 1-5 let
 - c) 5-10 let
 - d) Více než 10 let
8. Vrací se za Vámi vězni po odchodu z vězení/vazební věznice?
- a) Ano
 - b) Spíše ano
 - c) Ne
 - d) Spíše ne
9. Mají vězni zájem o rozhovor s Vámi?
- a) Ano
 - b) Spíše ano
 - c) Ne
 - d) Spíše ne

10. Zaměřujete se pouze na individuální rozhovory?
- a) Ano
 - b) Spíše ano
 - c) Ne
 - d) Spíše ne
11. Zaměřujete se na skupinové aktivity s vězni?
- a) Ano
 - b) Spíše ano
 - c) Ne
 - d) Spíše ne
12. Pokud jste u předchozí otázky odpověděl/a ano, spíše ano, spíše ne o jaké konkrétní aktivity se jedná? Pokud jste odpověděl/a ne přeskočte otázku.
13. Jak často navštěvujete vězně?
- a) Několikrát za týden
 - b) 1x za týden
 - c) 2-3x do měsíce
 - d) 1x za měsíc
 - e) jiné...
14. Myslíte si, že členů Vězeňské duchovenské péče je dostatek?
- a) Ano
 - b) Spíše ano
 - c) Ne
 - d) Spíše ne
15. Pokud jste muž, pracujete pouze s muži? / Pokud jste žena, pracujete pouze se ženami?
- a) Ano
 - b) Spíše ano
 - c) Ne
 - d) Spíše ne
16. Setkal/a jste se někdy s odmítnutím ze strany vězňů z toho důvodu, že jste muž/žena?
- a) Ano
 - b) Spíše ano
 - c) Ne
 - d) Spíše ne

17. Jsou vězni, s kterými se setkáváte převážně ateisté?
- a) Ano
 - b) Spíše ano
 - c) Ne
 - d) Spíše ne
18. Stává se, že vězeň, díky rozhovorům s Vámi uvěří v Boha?
- a) Ano
 - b) Spíše ano
 - c) Ne
 - d) Spíše ne
19. Dostáváte za vykonanou práci nějakou odměnu?
- a) Ano
 - b) Spíše ano
 - c) Ne
 - d) Spíše ne
20. S jakými problémy se z Vašeho pohledu potýká Vězeňská duchovenská péče?
21. Proč vykonáváte dobrovolnou činnost v rámci Vězeňské duchovenské péče?
22. Co je Vaším cílem při vykonávání dobrovolné činnosti v rámci Vězeňské duchovenské péče?

Příloha č. 3 – Dotazník pro veřejnost

Vážený pane/ vážená paní,

jmenuji se Ludmila Charyparová a jsem studentkou Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Studuji na Zdravotně sociální fakultě obor Civilní nouzová připravenost. Ve své diplomové práci se zabývám tématem vězeňství a duchovní podporou vězňů. Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku, který bude sloužit k zmapování duchovní služby, která je poskytována ve věznicích/vazebních věznicích v ČR. Dotazník je zcela anonymní a všechny informace budou použity výhradně pro potřeby diplomové práce. Předem moc děkuji za čas, který mi věnujete, a vážím si Vaší ochoty.

Bc. Ludmila Charyparová

1. Věk:
 - a) do 20 let
 - b) 21 - 30
 - c) 31 - 40
 - d) 41 - 50
 - e) 51 - 60
 - f) nad 60 let

2. Pohlaví:
 - a) muž
 - b) žena

3. Nejvyšší dokončené vzdělání:
 - a) střední škola
 - b) vyšší odborná škola
 - c) vysoká škola
 - d) Jiné...

4. Považujete se za ateistu?
 - a) Ano
 - b) Spíše ano
 - c) Ne
 - d) Spíše ne

5. Hlásíte se k nějaké církvi?
 - a) Ano
 - b) Spíše ano
 - c) Ne
 - d) Spíše ne

6. Pokud jste na předchozí otázku odpověděl/a ano, spíše ano, uveďte ke které.
7. Slyšel/a jste někdy o Vězeňské duchovní službě?
- a) Ano
 - b) Spíše ano
 - c) Ne
 - d) Spíše ne
8. V případě, že byste se Vy anebo někdo z Vašich blízkých dostal do výkonu vazby/trestu, měl/a byste zájem o Vězeňskou duchovní službu?
- a) Ano
 - b) Spíše ano
 - c) Ne
 - d) Spíše ne
9. Myslíte si, že Vězeňská duchovní služba je potřebná?
- a) Ano
 - b) Spíše ano
 - c) Ne
 - d) Spíše ne
10. Myslíte si, že odsouzení nebo obvinění využívají Vězeňskou duchovní službu?
- a) Ano
 - b) Spíše ano
 - c) Ne
 - d) Spíše ne
11. Myslíte si, že Vězeňská duchovní služba pomáhá vězňům zařadit se po propuštění z vězení do běžného života?
- a) Ano
 - b) Spíše ano
 - c) Ne
 - d) Spíše ne
12. Myslíte si, že díky Vězeňské duchovní službě si vězni uvědomí, co udělali špatně, a budou se snažit po propuštění žít bez kriminální činnosti?
- a) Ano
 - b) Spíše ano
 - c) Ne
 - d) Spíše ne